

– GRENZENLOOS –

Emigratie

magazine

Editie

53

okt

2026

**Hét magazine voor wie wil
wonen, werken en leven in
het buitenland!**

– GRENZENLOOS –

Emigratie *magazine*

Mijn favoriete jaargetijde

Eric Jan van Dorp

Uitgever

Mijn favoriete tijd van het jaar is weer aangebroken. De herfst geeft de natuur prachtige kleuren en maakt van een gewone wandeling al snel iets bijzonders. Ik geniet van het warme geel, oranje en rood aan de bomen hier in Boedapest, de frisse lucht en de avonden waarop je weer wat eerder naar binnen gaat.

Aan nieuwe boeken ontbreekt het gelukkig niet. Bij Grenzenloos zijn weer spannende nieuwe titels verschenen, waar we de afgelopen maanden met veel plezier aan hebben gewerkt. Boeken die je aan het denken zetten, in-

spireren en helpen om je plannen voor een leven in het buitenland verder vorm te geven.

Ook dit magazine staat weer vol interessante artikelen voor iedereen die over emigreren nadenkt of gewoon graag over de grens kijkt. Ik hoop dat je er nieuwe ideeën uit haalt en er een paar aangename herfsturen mee doorbrengt.

Veel leesplezier met het magazine van deze maand!

- Eric Jan van Dorp

deze maand:

4

Wanneer ben je geëmigreerd?

6

Wanneer is de beste tijd om te vertrekken?

9

Nieuwe delen in de Succesvol emigreren-serie

10

Wordt oorlogsdreiging een reden om Nederland te verlaten?

14

Luxemburg als verrassend emigratieland

16

Als het niks wordt, gaan we gewoon weer terug

22

Hoeveel geld moet je achter de hand hebben als je emigreert?

26

Nieuw boek: Bewust emigreren

28

Emigratie Nederlanders stijgt fors: Spanje nieuwe nummer één

33

Boek van de maand: Leven als Pearl in Zweden

34

Emigreren met vrienden of familie. Is dat wel een goed idee?

38

Recept van de maand uit Slovenië: Jota (Sloveense maaltijdsoep met zuurkool, bonen en gerookt spek)

Wanneer ben je uit Nederland geëmigreerd?

Door Edwin Bakker - Belastingadviseur | Financieel Planner

Emigreren betekent een nieuw leven beginnen in een ander land. Misschien lonkt de zon, wacht er een nieuwe baan of is het tijd voor een andere manier van leven. Er komt veel bij kijken. Een woning zoeken, werk regelen, de verhuizing organiseren en afscheid nemen van het vertrouwde leven in Nederland.

Ook de praktische zaken moeten worden afgehandeld. De uitschrijving bij de gemeente hoort daarbij. Maar dan komt er een vraag die misschien nog niet op de lijst staat: waar moet straks eigenlijk belastingaangifte worden gedaan? In het nieuwe woonland, in Nederland of misschien wel in beide landen?

Uitschrijven bij gemeente en dan klaar?

De uitschrijving bij de Nederlandse gemeente is een belangrijke stap bij emigratie. Toch betekent deze stap niet automatisch dat ook alle belastingzaken in Nederland zijn afgerond.

Voor de belastingheffing is namelijk niet alleen van belang waar iemand staat ingeschreven. Ook de persoonlijke omstandigheden spelen een rol. Waar bevindt zich de woning? Blijft een partner in Nederland wonen? Waar wordt gewerkt en welke banden blijven er met Nederland bestaan?

Geen van deze omstandigheden geeft op zichzelf altijd het antwoord. Het gaat om het geheel.

Waar woon je voor de belastingaangifte?

Een verhuizing naar het buitenland kan gevolgen hebben voor de belastingaangifte in Nederland én in het nieuwe woonland. De regels van beide landen bepalen welke verplichtingen ontstaan.

Wie bijvoorbeeld een woning in Nederland aanhoudt, inkomsten uit Nederland blijft ontvangen of een onderneming heeft, kan ook na vertrek nog met Nederlandse belastingregels te maken krijgen. Tegelijkertijd kan het nieuwe woonland belastingaangifte verlangen over inkomsten of vermogen.

Daarom is het verstandig om vóór vertrek niet alleen de verhuizing te regelen, maar ook de gevolgen voor de belastingaangiften in kaart te brengen.

In twee landen belastingaangifte doen?

Dat kan inderdaad. Het vertrekjaar kan gevolgen hebben voor de aangifte inkomstenbelasting in Nederland. Tegelijkertijd kan in het nieuwe woonland een aangifteplicht ontstaan. Welke aangiften nodig zijn, hangt af van de persoonlijke situatie en de regels die in beide landen gelden.

Daarom is het verstandig om vóór vertrek met een belastingadviseur in het nieuwe woonland te bespreken welke aangifteverplichtingen daar ontstaan. Stem dit ook af met de Nederlandse belastingadviseur, zodat duidelijk wordt welke aangiften in beide landen moeten worden ingediend en hoe de fiscale gevolgen van de emigratie op elkaar aansluiten.

Twee belastingaangiften betekenen overigens niet automatisch dat over hetzelfde inkomen in beide landen belasting moet worden betaald. Een belastingverdrag tussen Nederland en het nieuwe woonland kan daarbij een belangrijke rol spelen.

Wat moet je vóór vertrek uitzoeken?

Een goede voorbereiding begint met het in kaart brengen van de persoonlijke situatie. Wat gebeurt er met de woning in Nederland? Hoe zit het met

spaargeld, beleggingen, een eventuele onderneming of BV en pensioeninkomsten? En welke gevolgen heeft de verhuizing voor de belastingaangifte in Nederland en het nieuwe woonland?

Niet iedere emigratie leidt tot dezelfde uitkomst. Juist daarom kan het nuttig zijn om vóór vertrek met een adviseur te bespreken welke regels van toepassing zijn en welke aangiften moeten worden ingediend. Daarbij is het ook belangrijk om te kijken naar de regels in het nieuwe woonland.

Zo ontstaat vooraf duidelijkheid over wat er moet worden geregeld en wat eventueel ook na de verhuizing aandacht vraagt.

De verhuisdozen kunnen dicht, maar de vraag is of er goed is nagedacht over hoe en waar de belastingaangiften moeten worden gedaan na de emigratie. En of daar al met een adviseur over is nagedacht.

Meer informatie over dit onderwerp?

Edwin Bakker

Belastingadviseur | Financieel Planner

EBA Advies & Finance B.V.

Belastingadvies en financiële planning bij emigratie en internationale vraagstukken.

☎ 06 – 244 26 861

✉ info@ebaadviesenfinance.nl

🌐 www.ebaadviesenfinance.nl

🔗 [linkedin.com/in/edwinbakkeradviseur](https://www.linkedin.com/in/edwinbakkeradviseur)

Wanneer is het de beste tijd om te vertrekken uit Nederland?

Door Eric Jan van Dorp

Nog één jaar werken. Eerst wat meer sparen. Wachten tot de kinderen wat ouder zijn. Het zijn begrijpelijke gedachten wanneer een emigratie dichterbij komt. Wat op afstand vooral aantrekkelijk leek, krijgt een datum en daarmee ook gevolgen. Je gaat iets beëindigen zonder al precies te weten wat ervoor in de plaats komt.

Wachten kan verstandig zijn. Je kunt in een extra jaar een opleiding afronden, een inkomen opbouwen of meer financiële ruimte maken. Maar een jaar kan ook voorbijgaan zonder dat het plan steviger wordt. Dan heb je vooral uitgesteld dat je moet kiezen.

Ik denk niet dat er een vertrekdatum bestaat waarop alle omstandigheden gunstig zijn. Je kunt wel nagaan of wachten je iets wezenlijks oplevert. Dat is bruikbaar dan blijven zoeken naar een moment waarop je geen enkele twijfel meer voelt.

Wat moet er vóór vertrek kloppen?

Begin bij de onderdelen waarop je zelf invloed hebt. Je toekomstige inkomen bijvoorbeeld. Kun je je werk voortzetten, heb je een aanbod van een werkgever of moet je na aankomst nog helemaal beginnen? Dat maakt nogal uit voor de reserve die je nodig hebt en de druk waaronder je straks keuzes maakt.

Een ondernemingsplan kan op papier overtuigend zijn, maar klanten komen niet vanzelf. Kun je al vóór vertrek opdrachten verwerven of onderzoeken of er werkelijk belangstelling bestaat? Hetzelfde geldt voor betaald werk. Een indruk van de plaatselijke arbeidsmarkt is nog geen baan. Zoek uit welke eisen worden gesteld en of je diploma's en taalkennis voldoende zijn.

Daarnaast zijn er de voorwaarden voor verblijf, wonen en verzekering. Wat moet geregeld zijn

voordat je vertrekt, en wat kan pas na aankomst? Een vertrekdatum heeft weinig betekenis als een noodzakelijke toestemming nog onzeker is. Andersom hoeft je niet alles af te hebben wat je ook ter plaatse zorgvuldig kunt organiseren. Maak het overzicht niet langer dan nodig. Een paar duidelijke voorwaarden helpen beter dan een eindeloze lijst waarop altijd nog iets ontbreekt. Je wilt kunnen herkennen wanneer je voldoende voorbereid bent.

Niet allemaal op hetzelfde moment

Ook als je op dezelfde dag in de auto stapt, kan de voorbereiding binnen een gezin heel verschillend verlopen. De een is in gedachten al verhuisd. De ander probeert nog te begrijpen wat hij zal missen. Als je dan uitsluitend over de planning praat, blijft het werkelijke verschil buiten beeld. Bespreek daarom niet alleen wanneer je kunt gaan, maar ook of iedereen achter de stap staat. Twijfel hoeft geen veto te zijn. Zij verdient wel een gesprek waarin iemand niet voortdurend wordt overtuigd. Je hebt meer aan een eerlijk uitgesproken bezwaar dan aan een enthousiast antwoord dat vooral bedoeld is om de vrede te bewaren.

Bij kinderen speelt hun schoolfase mee. Soms biedt de overgang naar een andere school een logisch moment. Soms is het verstandiger eerst een opleiding af te ronden. Leeftijd alleen vertelt je te weinig. Het karakter van je kind, vriendschappen, taalvaardigheid en eventuele ondersteuning die het nodig heeft, horen eveneens bij de afweging. Veronderstel dus niet dat jonge kinderen zich altijd vanzelf aanpassen of dat het met oudere kinderen per definitie moeilijk wordt. Kijk naar de kinderen die met jou meegaan. Wat hebben zij nodig om de overgang te kunnen maken, en hoeveel daarvan kun je voorbereiden?

De wereld wacht niet op jouw besluit

Terwijl je aan je plan werkt, veranderen de omstandigheden. Er komen nieuwe belastingplannen, prijzen bewegen en de woningmarkt doet iets anders dan je had verwacht. Het is verleidelijk die ontwikkelingen als aanwijzing te lezen: nu moeten we gaan, of juist nog even niet. Daarmee geef je gebeurtenissen waarop je weinig invloed hebt een grote rol in je persoonlijke planning. Een tegenvallende begroting kan je ergernis vergroten, maar zij vertelt je niet of je in het bestemmingsland een bestaan kunt opbouwen. En een gunstige economische voorspelling is geen belofte aan jouw huishouden.

Dat geldt ook voor problemen die je in Nederland wilt achterlaten. Wie veel last heeft van drukte, woningtekorten of werkzaamheden op de weg, hoeft er niet op te rekenen dat die allemaal binnen een jaar verdwijnen. Maar ook elders zijn er ontwikkelingen waarop je moet reageren. Je verhuist naar een andere werkelijkheid, niet naar een stilstaand beeld.

Gebruik nieuws daarom als aanleiding om je aannames te controleren. Is je begroting nog bruik-

baar? Is het aanbod aan woningen veranderd? Hebben nieuwe regels gevolgen voor je plan? Zodra je dat weet, kun je weer naar je eigen situatie terugkeren.

Wachten op de hoogste verkoopprijs

Voor huiseigenaren is de verkoopopbrengst vaak een groot onderdeel van het emigratiebudget. Als prijzen stijgen, kan wachten aantrekkelijk lijken. Misschien heb je volgend jaar veel meer mogelijkheden. Misschien ook niet.

Je kunt achteraf vaststellen dat een woning meer waard is geworden. Daaruit volgt niet dat die stijging doorgaat tot de dag waarop jij wilt verkopen. De rente, het aanbod en het vertrouwen van kopers kunnen veranderen. Ook een woning die op papier veel waard is, moet nog een koper krijgen. Kijk bovendien naar de andere kant van de verhuizing. Als je in het buitenland wilt kopen, kunnen daar de prijzen eveneens stijgen. Een hogere opbrengst in Nederland geeft dan niet automatisch meer koopkracht op je bestemming. Uiteindelijk gaat het om wat er na de hele verhuisbeweging overblijft.

Binnen een land kunnen de verschillen groot zijn. Een populaire kustplaats is iets anders dan een kleinere stad in het binnenland. Wie niet aan een plaatselijke werkgever gebonden is, kan vaak ruimer zoeken. In landelijke gebieden zijn soms woningen te vinden die beter bij het budget passen, maar de prijs is slechts het begin van de beoordeling.

Bereikbaarheid, onderhoud, zorg en mogelijkheden om mensen te ontmoeten tellen mee. Een laag aankoopbedrag helpt weinig als je daarna hoge kosten moet maken om er het leven te leiden dat je zoekt.

Maak ruimte voor het eerste jaar

Als de verkoop van je Nederlandse huis geld vrijmaakt, bepaal dan vooraf welke bestemming dat krijgt. Het bedrag op de verkoopakte is niet het bedrag waarover je vrij kunt beschikken. Een hypotheek moet worden afgelost en er zijn kosten. Met wat werkelijk overblijft, moeten mogelijk een nieuwe woning, de verhuizing en een reserve worden betaald.

Een huurperiode kan daarbij een bewuste investering zijn. Je koopt tijd om de omgeving te leren kennen en voorkomt dat je meteen onder druk een huis kiest. Reserveer er een afzonderlijk bedrag voor, zodat je niet ongemerkt het geld uitgeeft dat voor een latere aankoop nodig is.

Begroet ook het leven tijdens die periode. Huur, boodschappen, vervoer, verzekeringen en bezoeken aan Nederland lopen door, terwijl inkomsten misschien nog op gang moeten komen. Een jaar voelt vooraf lang. Wanneer je een taal leert, adressen zoekt en allerlei praktische zaken regelt, kan het snel voorbij zijn.

Spreek daarom af wanneer je opnieuw naar de cijfers kijkt. Hoeveel inkomen moet er na een bepaalde periode zijn? Wat doe je als opdrachten uitblijven? Op welk punt zoek je ander werk of pas je je plannen aan? Zulke afspraken beschermen de ruimte die je voor jezelf hebt gemaakt.

Zonder eigen huis is de vraag in wezen dezelfde. Dan rust het plan op spaargeld, inkomen en de mogelijkheden om de vaste lasten beheersbaar te houden. Woningbezit is geen voorwaarde voor een goede emigratie. Een uitvoerbare begroting is dat wel.

Van ooit naar een vertrekperiode

Kies een periode waarin je graag zou willen vertrekken en zet er je belangrijkste voorwaarden naast. Bijvoorbeeld voldoende reserve, duidelijkheid over werk en een passend moment voor het gezin. Maak vervolgens concreet wat je de komende maanden moet doen om daar te komen.

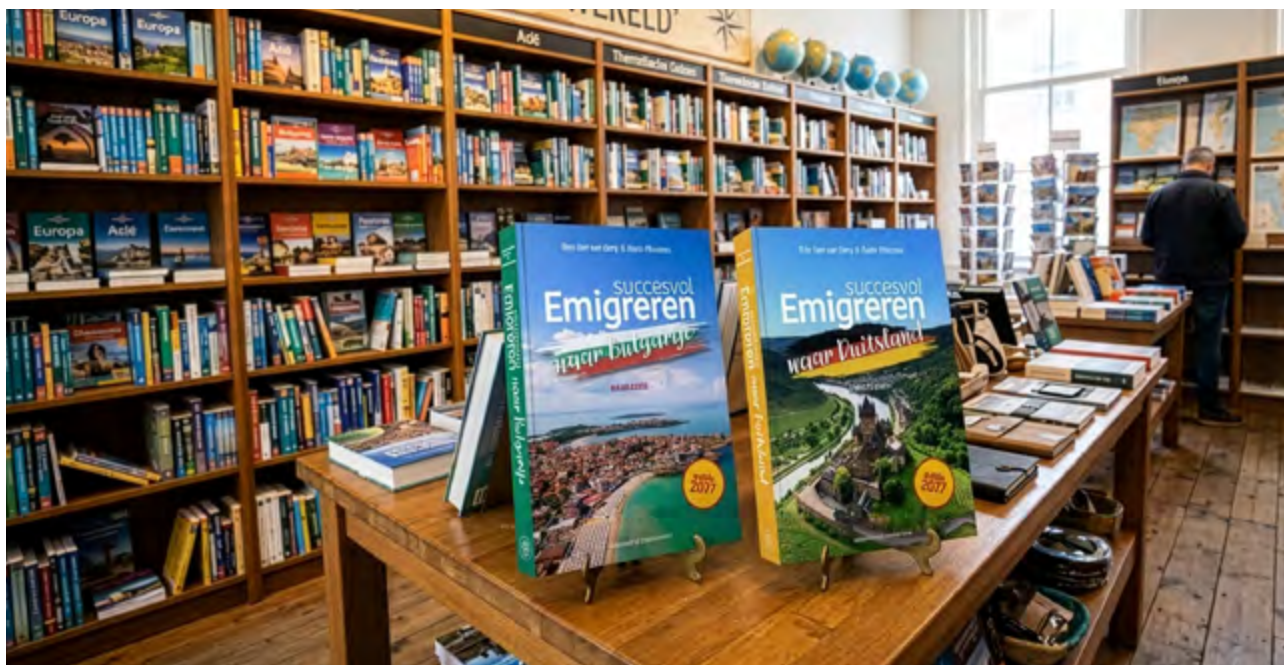
Zo krijgt uitstel een functie. Nog een jaar blijven om een opleiding af te ronden is iets anders dan nog een jaar blijven omdat het misschien veiliger voelt. Je kunt later zien wat het wachten heeft opgeleverd en of een volgende stap mogelijk is.

Daarbij mag de waarde van je eigen tijd meetellen. Je hebt misschien genoeg middelen om het gewenste leven nu te beginnen, terwijl je nog wacht op een betere verkoopprijs. Dat kan een bewuste keuze zijn. Bedenk alleen dat je ook een jaar uitstelt waarin je dat leven had kunnen leiden. Dat jaar verschijnt niet in een taxatierapport.

Voor mij is een goed vertrekmoment het moment waarop het plan voldoende stevig staat en je de onzekerheid die overblijft kunt dragen. Volledige zekerheid komt niet. Wel kun je weten wat je gaat onderzoeken, wat je al hebt geregeld en welke ruimte je hebt wanneer het anders loopt.

Daarmee is de vraag waarom je wilt vertrekken niet voor altijd afgedaan. Je zult er tijdens de voorbereiding op terugkomen. Maar je hebt nu een basis om gericht te kijken naar de omgeving waarin je verder wilt leven. Want pas daar krijgt je plan een adres.

Nieuwe delen in de Succesvol emigreren naar...-serie

De boekenserie Succesvol emigreren naar... is uitgebreid met twee nieuwe titels: Succesvol emigreren naar Bulgarije en Succesvol emigreren naar Duitsland. Daarmee krijgen Nederlanders die een vertrek naar een van deze landen overwegen een praktische gids die hen helpt hun plannen zorgvuldig voor te bereiden. Van de eerste verkenning tot de keuzes die bepalend zijn voor je dagelijks leven na de verhuizing.

De belangstelling voor de serie is groot. Inmiddels zijn er ruim 15.000 exemplaren verkocht en gebruiken duizenden Nederlanders de boeken bij de voorbereiding van hun emigratie. De serie wordt gezien als de onmisbare gids voor wie serieus werk wil maken van een toekomst over de grens. Vooral de overzichtelijke opbouw en de realistische toon vallen bij lezers in de smaak.

Met Duitsland en Bulgarije zijn twee heel verschillende bestemmingen aan de serie toegevoegd. Duitsland spreekt Nederlanders aan

die een nieuw bestaan willen opbouwen en de afstand tot familie en vrienden overzichtelijk willen houden. Toch vraagt ook een verhuizing naar een buurland om aandacht. De vertrouwdeheid kan ertoe leiden dat je verschillen in regels, gewoonten en omgangsvormen onderschat.

Bulgarije roept bij veel potentiële emigranten juist meer onbekende vragen op. Hoe ziet het dagelijks leven eruit? Welke omgeving past bij je? En wat vraagt het om je thuis te voelen in een land waarvan je de taal en gebruiken nog moet leren kennen? Een zorgvuldige voorbereiding helpt je om je verwachtingen te toetsen voordat je grote verplichtingen aangaat.

Of je nu voorzichtig rondkijkt of al een vertrekdatum in gedachten hebt, een goede gids helpt je om overzicht te houden. Met deze twee nieuwe delen kun je je plannen voor Duitsland of Bulgarije verder uitwerken en met meer vertrouwen beslissen over je toekomst.

Wordt oorlogsdreiging een reden om Nederland te verlaten?

Door Eric Jan van Dorp

Wie Nederlanders vraagt waarom ze willen emigreren, krijgt meestal bekende antwoorden. De drukte, het klimaat, de huizenprijzen, de hoge belastingdruk, het verlangen naar meer ruimte of simpelweg de wens om het leven nog eens helemaal anders in te richten. Misschien moeten we daar langzamerhand een reden aan toevoegen die we enkele jaren geleden nogal overdreven zouden hebben gevonden: de veiligheidssituatie in Europa.

Ik wil daar meteen iets bij zeggen. Ik geloof niet dat we koffers moeten pakken omdat er morgen Russische tanks Nederland binnenrollen. Daarvoor bestaat op dit moment geen enkele concrete aanwijzing. Maar wie serieus overweegt om de komende twintig of dertig jaar in een ander land

te wonen, mag naar mijn mening wel meenemen dat de veiligheidssituatie in Europa fundamenteel is veranderd. En de waarschuwingen daarover worden steeds nadrukkelijker.

Een opvallende waarschuwing uit Denemarken

Op 24 september 2026 publiceerde de Deense militaire inlichtingendienst FE een nieuwe analyse over de dreiging vanuit Rusland. De conclusies zijn opmerkelijk scherp.

Volgens de dienst zal Rusland zijn hybride oorlog tegen de NAVO en het Westen de komende maanden waarschijnlijk verder opvoeren. Daarnaast spreekt FE over een lage, maar toenemende kans op beperkte militaire aanvallen tegen een NAVO-land. Een grootschalige invasie acht de dienst nog

steeds onwaarschijnlijk, maar voor het eerst wordt expliciet gesteld dat zo'n scenario niet langer volledig kan worden uitgesloten.

NAVO-secretaris-generaal Mark Rutte verwees een dag later naar dezelfde Deense analyse en benadrukte dat een grootschalige Russische invasie van NAVO-grondgebied volgens de Deense inlichtingendienst nog altijd zeer onwaarschijnlijk is. Tegelijk waarschuwde hij dat Europa zich geen naïviteit kan permitteren, omdat Rusland zijn krijgsmacht en oorlogsindustrie in hoog tempo uitbreidt.

De boodschap is dus niet dat oorlog onvermijdelijk is. De boodschap is dat Europese regeringen en veiligheidsdiensten tegenwoordig rekening houden met scenario's die tien jaar geleden vrijwel ondenkbaar waren.

Ook Nederlandse diensten waarschuwen steeds nadrukkelijker

De Nederlandse AIVD en MIVD kwamen eerder dit jaar met een vergelijkbare analyse. Zij stellen dat een militaire escalatie tussen Rusland en het Westen inmiddels "voorstelbaar" is geworden. Volgens beide diensten bereidt de Russische krijgsmacht zich voor op de mogelijkheid van een conflict met de NAVO. Rusland zou daarnaast testen hoe ver het Westen bereid is te gaan wanneer het wordt geconfronteerd met provocaties.

Tegelijk maken de diensten duidelijk dat Rusland momenteel nog niet klaar is voor een oorlog op grote schaal en dat daaruit evenmin kan worden geconcludeerd dat Moskou daadwerkelijk van plan is zo'n oorlog te beginnen.

Wat volgens de diensten al wel plaatsvindt, is hybride oorlogsvoering. Denk aan cyberaanvallen, sabotage, beïnvloedingscampagnes, spionage en desinformatie. De AIVD meldde bovendien dat sinds de zomer van 2025 opnieuw een voorzichtige stijging zichtbaar is van Russische sabotageactiviteiten of voorbereidingen daarvoor in Europa.

Daarbij gaat het vooral om militaire en logistieke doelen en organisaties die bij de ondersteuning van Oekraïne betrokken zijn (AIVD, Jaarverslag 2025).

De oorlog komt soms letterlijk dichterbij

De grens tussen de oorlog in Oekraïne en het overige Europese luchtruim is ondertussen meerdere keren merkbaar geworden. NAVO-landen bespraken deze zomer Russische schendingen van het luchtruim van Polen en Roemenië en verschillende drone-incidenten. De NAVO sprak daarbij van gevaarlijke en onaanvaardbare incidenten en wees op een toenemende Russische bereidheid risico's te nemen (NAVO, 12 augustus 2026).

Frankrijk waarschuwde in september opnieuw dat Russische hybride acties tegen Europese landen intensiever worden. President Macron noemde daarbij onder meer cyberaanvallen, drones en aanvallen op kritieke infrastructuur (Reuters, 18 september 2026).

Het betekent nog altijd niet dat een directe oorlog tussen Rusland en de NAVO waarschijnlijk is. Maar het maakt wel duidelijk dat de oorlog in Oekraïne niet meer als een volledig geïsoleerd conflict kan worden beschouwd.

Nederland, België en Duitsland liggen strategisch belangrijk

Daar komt bij dat Nederland, België en Duitsland binnen de NAVO een belangrijke logistieke functie vervullen. Door deze landen loopt bijvoorbeeld het Central Europe Pipeline System, het grote NAVO-netwerk waarmee brandstof kan worden vervoerd naar militaire bases, vliegvelden, depots en havens. Het netwerk loopt door Nederland, België, Duitsland, Frankrijk en Luxemburg en is speciaal ontworpen om ook tijdens een militaire crisis grote hoeveelheden brandstof beschikbaar te houden (NAVO).

Duitsland speelt daarnaast een steeds grotere rol aan de oostflank van de NAVO. Duitsland heeft permanent een pantserbrigade in Litouwen gestationeerd. Ook heeft het gezamenlijke Duits-Nederlandse legerkorps inmiddels een commandorol voor NAVO-grondtroepen in Estland en Letland (NAVO, september 2026).

Voor een potentiële tegenstander zijn militaire installaties, logistieke knooppunten, communicatienetwerken en havens vanzelfsprekend interessanter dan een willekeurig dorp op het Spaanse of Portugese platteland.

Dat betekent overigens nog steeds niet dat Nederland daardoor een waarschijnlijk doelwit wordt. Het betekent wel dat onze geografische en militaire positie anders is dan die van sommige landen aan de uiterste randen van Europa.

Is Zuid-Europa dan veiliger?

Dat is de logische vervolgvraag. Geografisch gezien liggen landen als Spanje en Portugal vanzelfsprekend veel verder verwijderd van Rusland, Oekraïne, Belarus en de Baltische staten dan Nederland, Duitsland of Polen. Voor iemand die uitsluitend kijkt naar de kans om rechtstreeks met een conventioneel militair conflict in Oost-Europa te worden geconfronteerd, is dat een relevante factor. Maar ook daar moet een kanttekening bij. Spanje en Portugal zijn NAVO-lid. Artikel 5 van het NAVO-verdrag geldt in Lissabon en Madrid net zo goed als in Amsterdam, Warschau of Tallinn. Beide landen leveren bovendien bijdragen aan de collectieve verdediging van het bondgenootschap. Spanje neemt bijvoorbeeld deel aan NAVO-eenheden in Oost-Europa en Portugal levert eveneens bijdragen aan de verdediging van de oostflank.

Wie naar Spanje of Portugal verhuist, verhuist dus geografisch verder weg van Rusland. Je verlaat daarmee het Europese en Atlantische veiligheidsstelsel niet. Hetzelfde geldt in grote lijnen voor Italië en Griekenland.

En hoe zit het met neutrale landen?

Je zou ook kunnen denken aan landen als Ierland, Oostenrijk, Malta of Zwitserland, die geen lid zijn van de NAVO. Ook hier is neutraliteit minder eenvoudig dan het klinkt.

Oostenrijk, Ierland en Malta zijn lid van de Europese Unie en maken daardoor onderdeel uit van het Europese politieke en economische beleid tegenover Rusland. Zwitserland is formeel neutraal, maar heeft een groot deel van de Europese sancties tegen Rusland overgenomen.

Een land kan militair neutraal zijn en tegelijkertijd economisch, diplomatiek en politiek duidelijk onderdeel uitmaken van West-Europa. Wie werkelijk afstand zoekt van een mogelijk conflict tussen Rusland en het Westen, moet daarom eigenlijk verder kijken dan Europa.

Steunt heel Europa Oekraïne?

Er wordt soms gezegd dat heel Europa inmiddels tegenover Rusland staat. Ook dat ligt genuanceerder. De Europese Unie en vrijwel alle NAVO-landen steunen Oekraïne politiek, financieel, humanitair of militair. De omvang en vorm van die steun verschillen echter sterk per land. Sommige regeringen zijn zeer terughoudend met militaire hulp (bijvoorbeeld Hongarije en Slowakije), terwijl andere juist grote hoeveelheden wapens leveren. Daarnaast kun je vanzelfsprekend niet spreken over “heel Europa”. Belarus steunt Rusland, terwijl ook landen buiten de EU en NAVO hun eigen koers varen.

Wel is duidelijk dat de belangrijkste West- en Noord-Europese landen hun veiligheid steeds na-

drukkelijker verbinden aan de uitkomst van de oorlog in Oekraïne. Frankrijk en Duitsland spraken deze zomer zelfs gezamenlijk over “oorlog en toenemende hybride dreigingen op ons continent”.

De Europese Commissie werkt ondertussen aan Defence Readiness 2030, waarmee Europese landen hun militaire productie, luchtverdediging, droeverdediging en bescherming van de oostgrens aanzienlijk willen versterken.

Zou ik hierom emigreren?

Als iemand mij zou vragen of oorlogsdreiging op dit moment dé reden moet zijn om Nederland te verlaten, zou mijn antwoord nee zijn. Daarvoor is de onzekerheid veel te groot.

Maar emigreren gaat over meer dan de wereld van vandaag. Wanneer je op je vijftigste naar een ander land vertrekt, is het heel goed mogelijk dat je daar dertig jaar later nog woont. Dan vind ik het niet vreemd om ook naar geopolitieke ontwikkelingen te kijken.

Waar ligt het land? Is het lid van de NAVO? Hoe dicht ligt het bij Rusland? Zijn er belangrijke militaire bases of logistieke knooppunten? Hoe stabiel is de politieke omgeving? Hoe afhankelijk is het land van buitenlandse energie en infrastructuur?

Dat waren vragen die tot enkele jaren geleden vrijwel niemand stelde wanneer hij een emigratieland koos. Misschien horen ze inmiddels gewoon thuis op het lijstje.

Zelf zou ik oorlogsdreiging nooit boven zaken zetten als inkomen, gezondheidszorg, wonen, taal, klimaat en sociale omgeving. Daar krijg je vanaf de eerste dag van je emigratie mee te maken. Maar helemaal negeren zou ik het inmiddels ook niet meer.

Luxemburg als verrassend emigratieland

Door Eric Jan van Dorp

Als Nederlanders nadenken over emigreren, komen meestal dezelfde landen voorbij. Spanje, Portugal en Frankrijk voor het klimaat, Duitsland en Oostenrijk voor rust en ruimte en Scandinavië voor natuur en voorzieningen. Luxemburg hoor ik eigenlijk zelden noemen. En dat is best opmerkelijk.

Het Groothertogdom ligt op nog geen vier uur rijden van Utrecht, behoort tot de rijkste landen ter wereld en heeft een bijzonder internationale bevolking. Bijna de helft van de inwoners heeft geen Luxemburgse nationaliteit. Tegelijkertijd is het land zo klein dat ruimte er letterlijk schaars is. Vooral op de woningmarkt merk je dat.

Is Luxemburg daarmee een interessant emigratieland voor Nederlanders?

Het rijkste land van de Europese Unie

Laten we beginnen met het opvallendste cijfer. Volgens de meest recente cijfers van Eurostat over 2025 staat Luxemburg binnen de Europese Unie helemaal bovenaan wanneer het bbp per inwoner

wordt gecorrigeerd voor verschillen in prijsniveau. Het gemiddelde van de EU wordt daarbij op 100 gezet. Luxemburg komt uit op 239. Nederland staat op 134, Italië op 96, Spanje op 92 en Hongarije op 76. De Luxemburgse economische productie per inwoner ligt volgens deze maatstaf dus bijna 2,4 keer zo hoog als het gemiddelde binnen de Europese Unie.

Dat betekent overigens niet dat iedere Luxemburger ruim twee keer zo rijk is als een Nederlander. Luxemburg heeft een merkwaardige economische structuur. Eind 2025 werkten er bijna 494.000 werknemers in het land en maar liefst 47 procent daarvan woonde helemaal niet in Luxemburg. Zij komen iedere dag vanuit Frankrijk, België en Duitsland de grens over.

Deze mensen produceren dus wel mee aan het Luxemburgse bbp, maar worden niet meegeteld als inwoners. Daardoor wordt het bbp per inwoner kunstmatig omhooggetrokken. Toch blijft overeind dat Luxemburg een uitzonderlijk welvarende economie heeft.

Een land met nog geen 700.000 inwoners

Luxemburg is klein. Met ongeveer 2.586 vierkante kilometer is het zelfs iets kleiner dan de Nederlandse provincie Drenthe. Op 1 januari 2026 bestond maar liefst 46,6 procent van de bevolking uit mensen met een buitenlandse nationaliteit. Er wonen mensen met ongeveer 180 verschillende nationaliteiten.

Dat internationale karakter maakt Luxemburg voor een Nederlandse emigrant waarschijnlijk gemakkelijker toegankelijk dan je op het eerste gezicht zou verwachten. Je komt terecht in een land waar buitenlanders geen kleine minderheid vormen, maar bijna de helft van de bevolking.

Werken in Luxemburg

Voor mensen die nog werken, wordt Luxemburg interessanter. De financiële sector alleen al is goed voor ongeveer een kwart van de economie. Het land is een belangrijk internationaal centrum voor banken, beleggingsfondsen, vermogensbeheer en verzekeringen. Dat internationale bedrijfsleven kan interessant zijn voor hoogopgeleide Nederlanders die ervaring hebben in bijvoorbeeld financiën, accountancy, IT, juridische dienstverlening, verzekeringen en internationale zakelijke dienstverlening.

Je moet daarbij niet de indruk krijgen dat banen er voor het oprapen liggen. De Luxemburgse werkloosheid bedroeg in augustus 2026 6,5 procent en vooral onder hoger opgeleide werkzoekenden nam het aantal werkzoekenden toe. Tegelijkertijd stonden er eind augustus 6715 vacatures geregistreerd. De sterkste groei van de vraag zat onder andere in zorg, sociale dienstverlening, bouw, ICT en bepaalde onderzoeks- en organisatiefuncties.

De lonen liggen hoog. Dat moet ook wel, want Luxemburg heeft één groot nadeel.

Wonen is bijzonder duur

Wie na jarenlang kijken naar woningen in Spanje of Hongarije ineens de Luxemburgse huizenmarkt opent, kan behoorlijk schrikken.

In het tweede kwartaal van 2026 kostte een bestaand appartement gemiddeld € 7795 per vierkante meter. Voor appartementen in aanbouw lag dat gemiddelde zelfs op € 9809 per vierkante meter.

Een appartement van 80 vierkante meter komt bij de gemiddelde prijs van bestaande appartementen dus al boven € 620.000 uit.

De prijzen zijn de afgelopen jaren wel gecorrigeerd. Volgens de OESO lagen de reële woningprijzen inmiddels ongeveer 20 procent onder de piek van 2022. Daarmee is het probleem echter niet verdwenen. De OESO noemt de betaalbaarheid van woningen nog altijd een van de structurele problemen van Luxemburg. De woningbouw kan de vraag moeilijk bijhouden en beschikbare grond is schaars.

Ook huren is geen goedkoop alternatief. De vraag blijft groot. In het eerste kwartaal van 2026 lagen de aangeboden huren voor appartementen 4,4 procent hoger dan een jaar eerder. Huurhuizen zijn bovendien uitzonderlijk schaars: vrijstaande en andere huizen vormden nog maar 4 procent van het totale huuraanbod.

Voor wie is Luxemburg interessant?

Luxemburg zal vermoedelijk nooit een massaal emigratieland voor Nederlanders worden. Daarvoor is het simpelweg te klein en te duur. Maar voor een bepaalde groep vind ik Luxemburg wel degelijk interessant. Vooral wanneer je internationaal werkt, een goed inkomen hebt en graag in een zeer welvarend, internationaal en centraal gelegen land wilt wonen, verdient Luxemburg een plaats op je lijstje.

Voor gepensioneerden die vooral op zoek zijn naar lage woonlasten en veel woonruimte ligt het minder voor de hand. Voor jonge gezinnen en werkenden kan het beeld anders zijn, zeker wanneer er een goedbetaalde baan tegenover de hoge woonlasten staat.

En dat is dan meteen ook de belangrijkste conclusie van dit artikel: Luxemburg moet je als emigratieland niet vergelijken met bijvoorbeeld Spanje of Hongarije. Het biedt geen goedkope woning, mediterraan klimaat of spectaculaire hoeveelheid ruimte. Je zou het eerder kunnen zien als een compacte mengvorm van Duitsland, België en Frankrijk, maar dan veel internationaler en economisch uitzonderlijk sterk.

Juist omdat bijna niemand bij emigreren onmiddellijk aan Luxemburg denkt, is het een land dat het waard is om eens wat beter te bekijken.

Als het niks wordt, gaan we gewoon weer terug

Door Eric Jan van Dorp

“Als het niks wordt, gaan we gewoon weer terug.” Het klinkt geruststellend. Je wilt emigreren, je hebt plannen en natuurlijk zijn er ook twijfels. Zal het bevallen? Kun je er je draai vinden? Hoe gaat het met werk, met de kinderen en met het contact met familie en vrienden? Gelukkig is er altijd nog Nederland. Mocht het tegenvallen, dan pak je je spullen en kom je terug.

En inderdaad, teruggaan kan. Je hoeft niet voor de rest van je leven in een ander land te blijven wonen omdat je ooit besloten hebt te emigreren. Je mag van gedachten veranderen. Omstandigheden kunnen anders uitpakken dan je had verwacht. Een land kan tijdens vakanties fantastisch bevallen en in het dagelijks leven toch minder goed bij

je passen. Ook kunnen er persoonlijke redenen ontstaan waardoor terugkeer de verstandigste keuze is.

Alleen zou ik dat woordje ‘gewoon’ niet zo gemakkelijk gebruiken. Want als je na één, twee of drie jaar terugkomt, staat je oude leven niet netjes op je te wachten. Je huis is waarschijnlijk van iemand anders. Je baan is vervuld. Je spullen staan in het buitenland en een deel van je spaargeld is opgegaan aan het vertrek en het opbouwen van je nieuwe bestaan. Terugkeren kan dan opnieuw een flinke onderneming worden.

Daar wil ik het over hebben. Over wat er achter die geruststellende zin schuilgaat. Zodat je vóór je vertrek goed nadenkt over de gevolgen, ook als je emigratie anders verloopt dan je hoopt.

Je oude woning staat niet op je te wachten

Je woning is daarbij misschien wel het duidelijkste voorbeeld. Als je Nederland verlaat, verkoop je je huis of zeg je de huur op. Dat is begrijpelijk. Je hebt het geld nodig voor je nieuwe leven, je wilt geen dubbele woonlasten of je kunt je woning eenvoudigweg niet aanhouden. Op het moment van vertrek voelt dat als een afgerond hoofdstuk.

Maar wanneer je besluit terug te keren, moet je opnieuw ergens wonen. Dat klinkt vanzelfsprekend, totdat je daadwerkelijk een woning gaat zoeken. Want je keert terug als woningzoekende. Ook als je hier tientallen jaren hebt gewoond en altijd keurig je huur of hypotheek hebt betaald.

Bij een sociale huurwoning kun je niet zomaar weer verder waar je gebleven was. Je kansen hangen onder meer af van de regio, je inschrijving, de manier waarop woningen worden toegewezen en de voorwaarden waaraan je moet voldoen. Wachttijden kunnen jaren bedragen. Sommige woningen worden verloot, maar ook daarop kun je je terugkeer niet bouwen. De Rijksoverheid legt uit hoe die wachttijden en toewijzingen verschillen.

Het is dus te stellen om te zeggen dat je na emigratie nooit meer een sociale huurwoning kunt krijgen. Maar ervan uitgaan dat er bij terugkomst wel snel eentje beschikbaar zal zijn, is evenmin verstandig. Zoek vóór je vertrek uit of je een bestaande inschrijving kunt behouden en aan welke voorwaarden dat is gebonden. Dat is een stuk prettiger dan achteraf ontdekken dat je iets had kunnen regelen.

Particulier huren kan flink tegenvallen

Op de particuliere huurmarkt kun je het natuurlijk ook proberen. Alleen is het aanbod beperkt en zijn de huren, zeker in de vrije sector en in gewilde plaatsen, hoog. De huurmonitor van Pararius over het tweede kwartaal van 2026 laat zien dat de vrije huurmarkt nog steeds erg krap is. Bovendien stellen verhuurders vaak inkomenseisen. Alleen kunnen aantonen dat je de eerste maanden huur uit je spaargeld kunt betalen, is daardoor niet altijd voldoende.

Misschien kom je uiteindelijk wel aan een huurwoning, maar tegen maandlasten die aanzienlijk hoger zijn dan je vóór je vertrek gewend was. Of je moet uitwijken naar een plaats waar je eigenlijk niet wilt wonen. Verder weg van familie, verder weg van werk en mogelijk ook verder weg van de school die je voor je kinderen op het oog had.

Opnieuw kopen, opnieuw kosten maken

Een woning kopen is een andere mogelijkheid. Zeker als je bij je vertrek overwaarde hebt meegenomen en daar nog een behoorlijk bedrag van over is. Maar ook dan stap je een andere markt binnen dan de markt die je verliet.

Huizenprijzen kunnen stijgen en dalen. Niemand kan je vertellen wat een geschikte woning precies kost op het moment dat jij eventueel terugkomt. Wel kun je te maken krijgen met een fors prijsverschil. Bestaande koopwoningen waren in 2025 bijvoorbeeld gemiddeld 8,6 procent duurder dan in 2024, blijkt uit cijfers van het CBS. Als jouw budget intussen kleiner is geworden, merk je zo'n stijging extra hard.

Dan zijn er nog de bijkomende aankoopkosten. Denk, afhankelijk van je situatie, aan overdrachtsbelasting, de notaris, taxatie en hypotheekadvies. Dat zijn bedragen die boven op de koopsom kunnen komen. De Rijksoverheid geeft een overzicht van deze kosten. Je hebt bij je vertrek misschien al kosten gemaakt om een woning te verkopen. Bij terugkomst begint een deel van die rekening opnieuw.

Vervolgens moet de financiering nog lukken. Daarbij wil ik wel een misverstand voorkomen: een paar jaar in het buitenland wonen betekent niet automatisch dat je in Nederland geen hypotheek meer kunt krijgen. Ook zonder vast contract bestaan er mogelijkheden. Een geldverstrekker kijkt naar je inkomen, de bestendigheid daarvan en je verdere financiële situatie. ABN AMRO beschrijft bijvoorbeeld verschillende mogelijkheden zonder vast dienstverband.

Maar als je terugkomt zonder baan, net voor jezelf bent begonnen of een inkomen hebt dat lastig te onderhouden is, kan de financiering ingewikkelder worden. Misschien moet je eerst werken voordat je kunt kopen. Intussen moet je wel ergens wonen. Daardoor kunnen werk en huisvesting elkaar behoorlijk in de weg zitten.

Logeren bij familie lijkt dan een praktische tussenoplossing. En soms is het dat ook. Alleen is een paar weken logeren iets anders dan maandenlang met je gezin bij je ouders of schoonouders wonen. Iedereen levert privacy in. Je spullen staan in de opslag en je weet misschien nog niet wanneer je verder kunt. Ook goede onderlinge verhoudingen kunnen daardoor onder druk komen te staan.

De verhuizer twee keer betaald

Daar komt bij dat je voor die terugkeer opnieuw moet verhuizen. De verhuizer die je inboedel naar het buitenland heeft gebracht, komt die niet kosteloos ophalen omdat het anders is gelopen dan je had gehoopt. Je betaalt opnieuw voor vervoer, misschien voor opslag en mogelijk voor tijdelijk verblijf. Zelfs als je veel zelf doet, kosten brandstof, overnachtingen, een huurwagen en vrije dagen geld.

Bij je eerste vertrek had je die kosten waarschijnlijk ingecalculéerd. Ze hoorden bij het avontuur. Je deed het ergens voor. Bij de terugreis kunnen dezelfde uitgaven heel anders voelen, zeker als je financiële ruimte inmiddels kleiner is en je liever geld zou overhouden om in Nederland opnieuw te beginnen. En dan hebben we het alleen nog maar over het verplaatsen van je spullen.

In het buitenland heb je waarschijnlijk ook geld uitgegeven om van je woning een thuis te maken. Een bank, bedden, gordijnen, vloerbedekking, verf, behang, lampen en misschien nieuwe apparatuur. Sommige dingen neem je mee terug. Andere passen niet in je volgende woning of zijn duurder om te vervoeren dan om opnieuw aan te schaffen.

Je kunt proberen ze te verkopen. Maar een koper op de tweedehandsmarkt heeft weinig boodschap aan wat jij ervoor hebt betaald. Zeker als je haast hebt, moet je vaak genoeg nemen met minder. Aanpassingen aan een woning kun je meestal al helemaal niet meenemen. Het behang blijft aan de muur en een speciaal gemaakte kast levert zelden vanzelf zijn aanschafprijs weer op.

Natuurlijk heb je die spullen gebruikt. Niet iedere euro die je hebt uitgegeven is daarmee weggegooid geld. Je hebt er gewoond en geleefd. Maar als je na korte tijd alweer vertrekt, kunnen de kosten per gewoond jaar flink tegenvallen. Juist doordat je opnieuw moet inrichten zodra je ergens anders begint.

Je huis moet verkocht worden

Wie in het buitenland een huis heeft gekocht, krijgt mogelijk met een nog grotere afweging te maken. Een woning kopen kan snel gaan. Een woning verkopen op het moment dat jij weg wilt, hoeft niet even snel te lukken. Dat hangt af van de plaatselijke markt, de vraagprijs, de staat van het huis en de belangstelling van kopers.

Misschien kun je rustig wachten op een goed bod. Maar als je in Nederland een baan hebt gevonden, de kinderen daar naar school moeten of je om persoonlijke redenen snel terug wilt, heb je die tijd mogelijk niet. Dan kan een lager bod ineens aantrekkelijker worden dan nog maanden doorgaan met dubbele lasten.

Een lagere verkoopprijs betekent overigens niet automatisch dat je verlies lijdt ten opzichte van je aankoopprijs. Misschien is je huis meer waard geworden. Maar voor een eerlijk overzicht moet je ook de aankoopkosten, verkoopkosten en eventuele verbouwingen meetellen. Het bedrag waarvoor een woning wordt verkocht, vertelt maar een deel van het verhaal.

Alle tegenvallers bij elkaar

Al die afzonderlijke posten kunnen bij elkaar een serieus bedrag vormen. Twee internationale ver-

huizingen, verlies op de inrichting, tijdelijke huisvesting, nieuwe aankoopkosten en een periode met minder inkomen. Geen enkele post hoeft op zichzelf onoverkomelijk te zijn. Samen kunnen ze wel een groot deel van je financiële reserve oplossen. Daarom vind ik het verstandig om vóór vertrek twee begrotingen te maken. Eén voor de emigratie zoals je die voor ogen hebt. En één voor een terugkeer na bijvoorbeeld twee jaar. Waar woon je dan? Wat kost die woning? Hoeveel geld is er nog beschikbaar? Wat gebeurt er als één van jullie pas na een halfjaar werk vindt? Reken ook een minder gunstige uitkomst door.

Je oude baan krijg je er niet vanzelf bij

Over werk wordt soms net zo gemakkelijk gedacht als over wonen. Je kent Nederland, spreekt de taal

en hebt hier eerder gewerkt. Dan moet er toch weer iets te vinden zijn?

Dat kan zeker. Buitenlandervaring kan waardevol zijn. Je hebt misschien een taal geleerd, andere manieren van werken leren kennen en laten zien dat je zelfstandig iets kunt opbouwen. Maar daarmee ligt er bij terugkomst nog geen arbeidscontract klaar. Je voormalige werkgever heeft je vertrek opgevangen. Collega's zijn doorgeschoven, functies zijn veranderd of het bedrijf heeft andere plannen gekregen. Misschien kun je terugkomen en misschien ook niet. Het is prettig als je daarover contact hebt gehouden, maar een goede verstandhouding is nog geen baangarantie.

Ook solliciteren kost tijd. Misschien vind je snel iets op je oude niveau. Misschien moet je tijdelijk genoeg nemen met minder uren, een lager sa-

laris of werk dat minder goed bij je past. Als jullie met twee inkomens rekenden en voorlopig maar één inkomen hebben, werkt dat meteen door in de mogelijkheden om te huren of te kopen.

Probeer daarom, als terugkeer serieus in beeld komt, al vanuit het buitenland te onderzoeken wat er mogelijk is. Benader je netwerk, bekijk vacatures en maak afspraken. Een concrete toezegging geeft meer houvast dan het gevoel dat het in Nederland vast wel goed zal komen.

Met hangende pootjes terug?

Naast het praktische werk is er de sociale kant. Je bent vertrokken met plannen. Misschien heb je uitgebreid verteld waarom je elders wilde wonen en wat je in Nederland tegenstond. Wanneer je vervolgens terugkomt, kun je het gevoel krijgen dat je uitleg moet geven.

Er zal misschien iemand zijn die zegt dat hij het altijd al had zien aankomen. Of die vraagt of het avontuur dus toch is mislukt. Maar het kan ook zijn dat anderen vooral blij zijn dat je er weer bent, terwijl jijzelf het idee hebt dat je met hangende pootjes terugkomt.

Ik zou proberen je daardoor niet te veel van de wijs te laten brengen. Een besluit herzien kan verstandig zijn. Je weet na een paar jaar meer dan vóór je vertrek. Je hebt ervaren wat wel en niet bij je past. Je hoeft niet ongelukkig te blijven wonen om te bewijzen dat je oorspronkelijke keuze de juiste was. Tegelijk kan terugkeer emotioneel best lastig zijn. Je neemt afscheid van een toekomstbeeld waarin je veel tijd, geld en vertrouwen hebt gestoken. Daar mag teleurstelling bij horen. Zeker als de één graag terug wil en de ander liever blijft. Dan moet je samen een beslissing nemen waarvan de gevolgen voor ieder gezinslid anders kunnen voelen.

Denk vóór vertrek ook over terugkeer na

Wat kun je met al die mogelijke tegenvallers? Vooral zorgen dat je emigratie meer is dan een aantrekkelijk idee met een ontsnappingsmogelijkheid erachter. Onderzoek hoe het dagelijks leven eruit ziet. Verblijf er ook buiten het vakantie seizoen.

Leer de taal. Zoek uit hoe werk, onderwijs en voorzieningen aansluiten op jullie behoeften. Praat met mensen die er al langer wonen en luister ook wanneer hun ervaringen minder prettig zijn. Vraag door op de dingen waarvan je hoopt dat ze vanzelf goedkomen.

Bespreek met je partner wat jullie verwachten en wat voor ieder van jullie zwaar weegt. Hoeveel onzekerheid kunnen jullie verdragen? Hoe gaan jullie om met minder inkomen of eenzaamheid? Wanneer is iets een aanloopp probleem dat tijd nodig heeft, en wanneer blijkt dat het leven daar niet bij jullie past? Je hoeft daar vooraf geen waterdicht antwoord op te hebben, maar het gesprek is belangrijk.

Houd waar mogelijk financiële ruimte achter de hand. Geld dat nodig is voor een eventuele terugkeer kun je niet tegelijkertijd uitgeven aan een verbouwing of een nieuwe auto. En onderzoek welke keuzes je in het begin wat ruimte geven. Eerst huren kan bijvoorbeeld helpen om een omgeving beter te leren kennen voordat je koopt. Wat verstandig is, hangt van jullie situatie af.

Een goede voorbereiding garandeert geen geslaagde emigratie. Ook zorgvuldig gemaakte plannen kunnen anders uitpakken. En soms is teruggaan eenvoudigweg de beste beslissing. Blijf dan ook niet alleen omdat je al zoveel geld hebt uitgegeven of omdat je bang bent voor wat anderen ervan vinden.

Maar neem de mogelijkheid van terugkeer vanaf het begin serieus. Denk na over de woning die je achterlaat, het werk dat je opzegt, de kosten die je maakt en de veranderingen die je van je kinderen vraagt. Dan weet je beter welke stap je zet en wat je nodig hebt als het anders loopt.

“Als het niks wordt, gaan we gewoon weer terug.” Natuurlijk kan dat. Alleen zou ik vóór vertrek wel willen weten waar we dan gaan wonen, waarvan we gaan leven en hoeveel er nodig is om opnieuw te beginnen. Dat gesprek kun je beter aan je eigen keukentafel voeren, terwijl je nog alle mogelijkheden hebt.

Samen houden we het gratis!

Emigratie Magazine is wel gratis, maar niet goedkoop

Elke dag vind je op [Grenzenloos.nl](https://grenzenloos.nl) nieuwe gratis tips, eerlijke artikelen en inspirerende verhalen die je écht verder helpen bij jouw emigratieplannen. En we beantwoorden alle mailtjes die we dagelijks krijgen met vragen over het emigratieproces. En 10 keer per kalenderjaar publiceren we ook nog dit emigratiemagazine.

Achter de schermen werkt Eric Jan van Dorp met een klein, toegewijd team keihard om jou te voorzien van actuele en betrouwbare informatie. We vragen niets voor onze content. Er is geen betaalmuur, geen abonnement, geen storende advertenties, geen gedoe.

Vind jij dit net als honderden andere lezers ook waardevol?

Je kunt laten zien dat je ons werk steunt door een kleine donatie doen. Eenmalig, of maandelijks, aan jou de vrije keuze. Jouw steun houdt Grenzenloos gratis én onafhankelijk. Ga naar <https://grenzenloos.nl/doneren>

Dankzij jouw steun kunnen we doorgaan met wat we het liefste doen: jou helpen je emigratiedroom waar te maken!

Hoeveel geld moet je achter de hand hebben als je emigreert?

Door Eric Jan van Dorp

De verhuishwagen is betaald, de borg overgemaakt en het huis ingericht. Je begroting klopte. Alles wat nodig was om te vertrekken, heeft een bedrag gekregen en dat bedrag was beschikbaar. Toch kan er nog iets ontbreken: geld voor de maanden waarin het anders loopt dan je hebt gepland.

Een emigratie betalen is namelijk een andere opgave dan haar financieel kunnen volhouden. Je kunt precies genoeg hebben om aan te komen en vervolgens nauwelijks ruimte hebben wanneer een inkomen wegvalt. Juist in een nieuwe omgeving wil je voorkomen dat iedere tegenvaller onmiddellijk tot haast dwingt.

Mijn persoonlijke uitgangspunt is dat je na vertrek ongeveer zes maanden zonder inkomen zou moeten kunnen overbruggen. Een jaar geeft meer ruimte, maar een halfjaar vind ik een zinvolle ondergrens om mee te rekenen. Dat is een praktische stelregel, geen garantie en ook geen bedrag dat voor iedereen hetzelfde uitpakt.

De reserve begint waar de verhuiskosten ophouden

Maak eerst onderscheid tussen geld dat je zeker gaat uitgeven en geld dat beschikbaar moet blijven. De verhuizing, aankoopkosten, borg en noodzakelijke werkzaamheden horen bij de eerste groep. Als je vooraf weet dat er nieuw

dakwerk moet komen, is dat geen onverwachte gebeurtenis waarvoor je later de noodreserve aanspreekt. Daar komt een reserve voor onregelmatige uitgaven bij. Apparaten gaan kapot, onderhoud komt terug en soms is een onverwachte reis nodig. Ook zonder inkomensverlies kunnen die kosten ontstaan.

De buffer waar het hier om gaat, heeft een specifieke functie: je noodzakelijke levensonderhoud kunnen betalen wanneer het inkomen geheel of gedeeltelijk wegvalt. Als hetzelfde geld in je begroting tegelijk voor een verbouwing, een auto en zes maanden levensonderhoud wordt gebruikt, bestaat een deel van je zekerheid alleen op papier. Dat klinkt vanzelfsprekend. Toch gebeurt het gemakkelijk. Er staat een flink bedrag op een rekening en verschillende wensen lijken daar ieder afzonderlijk binnen te passen. Pas wanneer ze tegelijk komen, blijkt dat het geld al meerdere keren is uitgegeven.

Wat kan er met je inkomen gebeuren?

Een baan kan eindigen, een opdrachtgever kan verdwijnen en een bedrijf kan minder omzet maken dan verwacht. Je kunt ook ontdekken dat werk vinden meer tijd kost. Misschien is je taalniveau onvoldoende, moet een diploma worden erkend of blijkt je netwerk belangrijker dan je vooraf dacht. In Nederland kan dat al spanning geven. Na emigratie komt erbij dat je de weg naar hulp en voorzieningen nog moet leren kennen. Je kunt bovendien niet vanzelfsprekend uitgaan van dezelfde aanspraken als voor vertrek. Dat moet afzonderlijk worden onderzocht.

Een buffer voorkomt niet dat je iets moet oplossen. Zij geeft je tijd om een passende oplossing te vinden. Solliciteren, nieuwe klanten zoeken, de bedrijfsvoering aanpassen of tijdelijk ander werk doen lukt beter als je niet binnen enkele weken je rekeningen niet meer kunt betalen.

Zonder die tijd wordt de eerste mogelijkheid al snel de enige mogelijkheid. Je neemt werk aan dat nauwelijks voldoende oplevert of verkoopt iets

onder druk. Soms moet iemand terugkeren terwijl een overbrugbare tegenslag de aanleiding was. Een reserve vergroot de kans dat je zelf kunt blijven kiezen.

Begin met je eigen maandbedrag

Voor een eenvoudige voorbeeldberekening gebruik ik €2500 per maand. Daarin kun je bijvoorbeeld €1000 voor wonen rekenen, €1000 voor boodschappen en andere dagelijkse kosten en €500 voor overige noodzakelijke lasten. Dat laatste deel kan onder meer energie, verzekeringen, internet en vervoer omvatten.

Zie die verdeling vooral als een uitnodiging om je eigen cijfers in te vullen. Het is geen vastgesteld Europees gemiddelde en zeker geen bewijs dat ieder huishouden ermee uitkomt. Een particuliere verzekering, schoolkosten of veel vervoer kunnen het bedrag al flink veranderen. Ook in een goedkoop land kan een populaire woonplaats duur zijn. Wie hypotheekvrij woont en lage lasten heeft, kan lager uitkomen. Een gezin dat gemeubileerd huurt en twee auto's nodig heeft, mogelijk veel hoger. Neem ook jaarlijkse kosten mee en verdeel die over de maanden. Anders ziet de maandbegroting er rustig uit tot er ineens een grote rekening arriveert.

Bij €2500 per maand betekent een halfjaar overbrugging €15.000. Dat is het streefbedrag dat ik vaak noem om de orde van grootte duidelijk te maken. Komt jouw noodzakelijke maandbedrag op €3.500 uit, dan koop je met €15.000 geen zes maanden. De rekensom moet leidend blijven, niet het ronde getal.

Houd daarnaast rekening met enige ruimte voor prijsstijgingen en tegenvallers. Een begroting die alleen werkt als iedere post precies uitkomt, geeft minder rust dan het totaalbedrag doet vermoeden.

Niet ieder huishouden loopt hetzelfde risico

Wie een vast pensioen ontvangt, heeft een andere inkomenssituatie dan iemand die van enkele opdrachten afhankelijk is. Twee inkomens kunnen meer spreiding geven, maar kijk dan of ze werkelijk

onafhankelijk zijn. Als beide partners voor hetzelfde bedrijf of in hetzelfde seizoen werken, kan één tegenvaller beiden raken.

Het soort werk bepaalt ook hoe snel je nieuwe inkomsten kunt vinden. Een groot netwerk en een beroep waarvoor vraag bestaat, bieden andere mogelijkheden dan een beginnende onderneming in een streek waar je niemand kent. Dat mag invloed hebben op de omvang van je reserve.

Daarom is €15.000 geen toelatingseis voor emigratie. Misschien kun je met minder verantwoord vertrekken, misschien heb je meer nodig. Het doel is dat je bewust weet hoeveel maanden je kunt overbruggen en welke gebeurtenissen dat vangnet moeten opvangen.

Reken niet automatisch op geld dat mogelijk nog komt. Een woning die te koop staat, een toegezegde opdracht of een verwachte terugbetaling is niet

hetzelfde als direct beschikbaar geld. Voor noodzakelijke maandlasten heb je een reserve nodig waarover je op tijd kunt beschikken.

Spreek af wanneer je ingrijpt

Een afzonderlijke rekening kan helpen de buffer zichtbaar te houden. Belangrijker is de afspraak die je met jezelf of je partner maakt. Waarvoor gebruik je het geld, en wanneer stop je met afwachten?

Als je na twee maanden al een flink deel hebt aangesproken, is het verstandig de begroting opnieuw te bekijken. Zijn inkomsten alleen vertraagd of is het plan structureel te optimistisch? Kun je lasten verlagen? Moet je ander werk zoeken? Wacht met zulke vragen niet tot het laatste geld bijna verdwenen is.

Ook het aanvullen hoort bij de afspraak. Een buffer die eenmaal is gebruikt, komt niet vanzelf terug. Zodra er weer ruimte is, moet je bepalen hoe je die reserve herstelt voordat nieuwe uitgaven haar plaats innemen.

Dat hoeft het plezier van je emigratie niet te verminderen. Het kan juist helpen om met meer rust te wennen. Je hebt al genoeg te leren zonder dat een vertraagde betaling meteen de hele toekomst bedreigt.

Misschien blijft het geld jarenlang onaangeroerd. Dan heeft het toch een functie gehad: je wist dat je tijd had. Die tijd is vooral belangrijk wanneer je je inkomen wilt aanpassen aan een leven met minder werkuren. Ook dat verlangen moet namelijk passen bij de mogelijkheden van het land waar je gaat wonen.

Nieuwe editie van Succesvol Emigreren

De nieuwe editie is flink uitgebreid en telt inmiddels maar liefst 300 pagina's. Daarmee is het boek nog completer geworden, en weer volledig actueel. Het gaat niet alleen over de praktische kant van emigreren, zoals uitschrijven, belastingen, verzekeringen, wonen, werken en gezondheidszorg, maar ook over de vraag waarom je eigenlijk wilt vertrekken. Want een goede voorbereiding begint niet bij een verhuisdoos, maar bij eerlijk nadenken over je motieven, je verwachtingen en de gevolgen voor jezelf en de mensen om je heen.

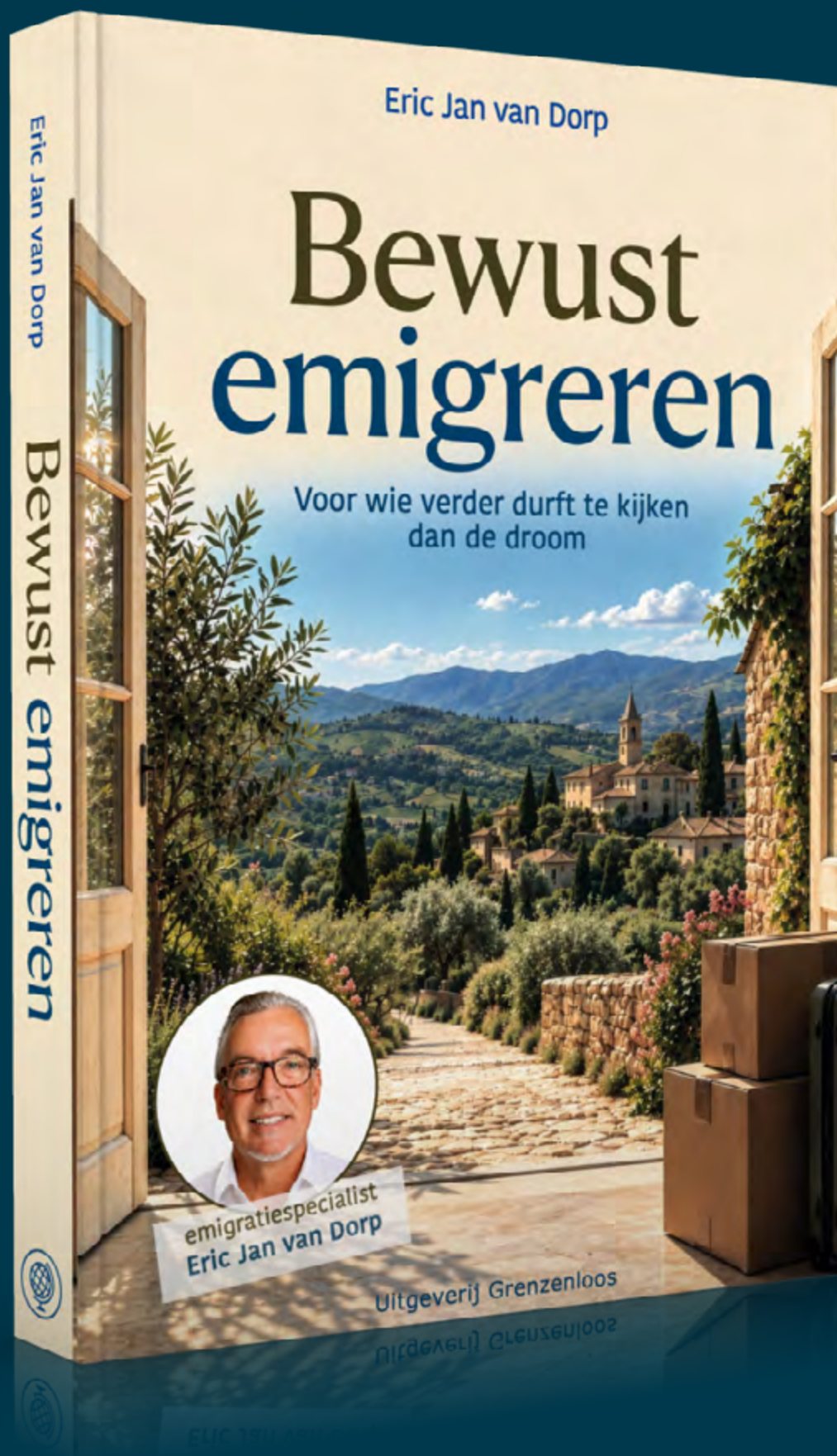
In het boek worden bovendien 17 populaire emigratiebestemmingen besproken en staat het vol met praktische aanwijzingen die je helpen om je plannen stap voor stap verder uit te werken.

In de afgelopen jaren zijn er duizenden exemplaren van Succesvol emigreren verkocht. De goede recensies van de afgelopen jaren geven aan dat het boek precies doet waarvoor het is geschreven: orde scheppen in een grote stap.

Nieuw: Bewust emigreren

Voor wie verder durft te kijken dan de droom

Je ziet het al voor je: een huis in de zon, meer ruimte en eindelijk rust. Maar hoe werkelijk is dat beeld? Kijk je naar een realistisch dagelijks leven in een ander land, of vooral naar de mooiste versie van je droom? Wie serieus over emigreren nadenkt, verdient een boek dat verder gaat dan praktische lijstjes en aantrekkelijke verhalen.

In *Bewust emigreren* helpt emigratiespecialist Eric Jan van Dorp je om je plannen kritisch te onderzoeken. Wat wil je achterlaten? Wat verwacht je elders te vinden? En neem je sommige van jouw huidige problemen niet gewoon mee? Je leert kijken voorbij het vakantiegevoel, naar een land en woonomgeving die ook bij jouw levensfase en dagelijkse behoeften passen.

Daarmee neemt dit boek een bijzondere plaats in tussen de emigratieboeken. Waar veel handboeken uitleggen hoe je een verhuizing naar het buitenland regelt, helpt *Bewust emigreren* je bepalen welke keuzes voor jou verstandig zijn. Ook wanneer je al weet naar welk land je wilt vertrekken, kan dat inzicht je kostbare vergissingen en teleurstellingen besparen. Het vormt daarmee een waardevolle aanvulling op een praktisch landenhandboek.

Dertig overzichtelijke hoofdstukken verbinden persoonlijke vragen met concrete keuzes: huren of kopen, het juiste vertrekmoment, financiële reserves, werk, belastingen, je Nederlandse woning en nationaliteit. Ook je relatie, samen vertrekken, cultuurverschillen en het opbouwen van een nieuw sociaal leven krijgen aandacht. Want een geslaagde emigratie draait uiteindelijk om het dagelijks leven dat je op je nieuwe woonplek opbouwt.

Hoe ontdek je bijvoorbeeld of een streek ook buiten het vakantieseizoen bij je past? Wat doe je wanneer jij enthousiast bent en je

partner twijfelt? En hoeveel financiële ruimte heb je nodig om tegenvallers op te vangen? Het zijn vragen die gemakkelijk naar de achtergrond verdwijnen wanneer je verliefd bent geworden op een huis of een omgeving. Dit boek helpt je om ze op tijd te stellen.

Een weloverwogen emigratie vraagt bovendien dat je verder kijkt dan de eerste jaren. Hoe regel je gezondheidszorg? Wat betekent je vertrek voor je AOW en pensioen? En hoe zit het met ouder worden, schenken en nalaten? Ook terugkeer krijgt een plaats: wat als je wensen veranderen of je plannen anders uitpakken?

Eric Jan van Dorp combineert ruim twintig jaar ervaring als emigratieadviseur met zijn eigen leven in het buitenland. Hij kent de dromen, de twijfels en de vragen die vaak pas na vertrek op tafel komen. Zijn heldere, toegankelijke benadering helpt je om samen het gesprek aan te gaan en je eigen afwegingen te maken.

Of je nu voorzichtig droomt of al verhuisdozen verzamelt, *Bewust emigreren* helpt je om verwachtingen te toetsen en met meer vertrouwen beslissingen te nemen. Een waardevolle investering vóór je misschien wel de grootste investering van je leven doet.

Bewust emigreren

Voor wie verder durft te kijken dan de droom

Eric Jan van Dorp

ISBN 9789461853837

Prijs: €20,00

Overal te bestellen, o.a. op Grenzenloos.nl

Emigratie Nederlanders stijgt fors: Spanje nieuwe nummer één

Door Eric Jan van Dorp

Er zijn in 2025 opnieuw aanzienlijk meer in Nederland geboren mensen uit Nederland vertrokken. Het gaat om 47.035 geregistreerde emigranten, tegenover 43.173 in 2024. Dat zijn er 3862 meer in één jaar tijd, een stijging van 8,9 procent. Tegelijkertijd bleef het aantal in Nederland geboren mensen dat vanuit het buitenland naar Nederland terugkeerde vrijwel gelijk. Daardoor groeit het verschil tussen vertrekken en terugkomen snel.

Dat blijkt uit de nieuwste definitieve cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het CBS voegde op 17 augustus 2026 de cijfers over 2025 toe aan de StatLine-tabel over migratie naar land van vertrek en bestemming en geboorteland.

Ik kijk regelmatig naar deze cijfers, omdat ze veel zeggen over de daadwerkelijke emigratie vanuit Nederland. Daarbij kijk ik bewust naar mensen die in Nederland zijn geboren. In de algemene emigra-

tiecijfers zitten immers ook mensen die ooit naar Nederland zijn geïmmigreerd en later weer vertrekken. Dat is een andere vorm van migratie dan waar we het op Grenzenloos meestal over hebben. En juist bij die in Nederland geboren groep gebeurt iets opvallends.

Bijna 9% meer emigranten in één jaar

In 2024 emigreerden 43.173 in Nederland geboren mensen. In 2025 waren dat er 47.035. Dat betekent een stijging van 8,9 procent. Daartegenover kwamen in 2025 25.975 in Nederland geboren mensen vanuit het buitenland naar Nederland. In 2024 waren dat er 25.760. De remigratie nam dus met slechts 0,8 procent toe.

Het verschil wordt daardoor behoorlijk groter. In 2024 vertrokken per saldo 17.413 in Nederland geboren mensen meer uit Nederland dan er terugkeerden. In 2025 liep dat op tot 21.060.

Er zit bij deze cijfers wel een belangrijke technische kanttekening. De cijfers per bestemmingsland zijn exclusief administratieve correcties. Dat zijn mensen die uit de bevolkingsadministratie worden verwijderd omdat de gemeente heeft vastgesteld dat ze waarschijnlijk niet meer in Nederland wonen, terwijl ze hun vertrek niet zelf hebben gemeld.

Voor het totale aantal emigranten zijn inmiddels wél cijfers beschikbaar inclusief deze correcties. Het CBS beschouwt die cijfers zelf als een betere benadering van de werkelijke emigratie. Dan blijken in 2025 geen 47.035 maar 48.667 in Nederland geboren mensen te zijn geëmigreerd. In 2024 waren dat er 45.229. Op die bredere basis bedraagt de groei 7,6 procent.

Voor de analyse per land houd ik echter de eerste reeks aan, omdat alleen daarvan bekend is waar de emigranten naartoe zijn gegaan.

2022 was het bijzondere inhaaljaar

Wie naar de ontwikkeling over meerdere jaren kijkt, moet 2022 eigenlijk een beetje apart zetten. Dat was het eerste volledige jaar waarin de coronabeperkingen vrijwel overal verdwenen waren. Tijdens corona werden emigraties uitgesteld. Huizen bekijken was ingewikkeld, reizen soms onmogelijk en veel mensen schoven grote beslissingen noodgedwongen voor zich uit.

Dat zie je duidelijk terug in de cijfers. In 2021 emigreerden 35.351 in Nederland geboren mensen. In 2022 waren dat er ineens 41.718. Dat betekende een stijging van precies 18 procent. Die enorme sprong kun je voor een belangrijk deel beschouwen als een inhaalslag. Juist daarom vind ik de ontwikkeling daarna interessanter.

In 2023 zakte het aantal weer iets terug naar 40.114. Dat was 3,8 procent minder dan in 2022. Vervolgens steeg de emigratie in 2024 naar 43.173, een groei van 7,6 procent. In 2025 volgde opnieuw een stevige stijging naar 47.035, nog eens 8,9 procent erbij.

Na het uitzonderlijke jaar 2022 en de kleine terugval in 2023 groeit de emigratie inmiddels dus twee jaar achter elkaar stevig. Vanaf 2023 is het aantal in Nederland geboren emigranten in twee jaar met 17,3 procent toegenomen. Vergeleken met 2021 ligt het aantal zelfs ruim 33 procent hoger.

Die ontwikkeling kun je steeds moeilijker wegzetten als een vertraagd corona-effect.

Bijna 70 procent blijft binnen Europa

Europa blijft verreweg het belangrijkste emigratiegebied. In 2025 vertrokken 32.244 in Nederland geboren mensen naar een ander Europees land. Een jaar eerder waren dat er 29.520.

Dat is een stijging van 9,2 procent.

In 2023 waren het er nog 26.732. In twee jaar tijd nam de emigratie naar andere Europese landen daarmee met 20,6 procent toe.

Dat zie ik terug in vrijwel alle landen waarover ik de afgelopen jaren emigratiehandboeken heb geschreven. Toch zijn de verschillen behoorlijk groot.

Land	2024	2025	Vershil
Spanje	5937	6939	+16,9%
België	5942	6549	+10,2%
Duitsland	3987	4125	+3,5%
Frankrijk	1961	2176	+11,0%
Zweden	1537	1843	+19,9%
Portugal	1631	1534	-5,9%
Ver. Koninkrijk	1282	1256	-2,0%
Italië	817	946	+15,8%
Noorwegen	571	663	+16,1%
Denemarken	529	626	+18,3%
Oostenrijk	597	621	+4,0%
Griekenland	434	466	+7,4%
Hongarije	459	422	-8,1%

Bron: CBS, StatLine, tabel 85671NED, geboorteland Nederland, emigratie exclusief administratieve correcties.

Spanje neemt de eerste plaats over van België

De spectaculairste ontwikkeling zien we bij Spanje. In 2023 verhuisden 4801 in Nederland geboren mensen naar Spanje. In 2024 waren dat er al 5937 en in 2025 maar liefst 6939. Alleen al tussen 2024 en 2025 kwamen er 1002 emigranten bij. Dat is een stijging van 16,9 procent. Ten opzichte van 2023 bedraagt de stijging zelfs 44,5 procent.

Maar er gebeurt nog iets bijzonders. Spanje is in 2025 voor het eerst de belangrijkste bestemming geworden en heeft België van de eerste plaats verdrongen. In 2024 lagen beide landen al vrijwel gelijk. Naar België vertrokken toen 5942 in Nederland geboren personen en naar Spanje 5937. België won dus nog met welgeteld vijf mensen.

In 2025 veranderde dat behoorlijk. Spanje trok 6939 emigranten en België 6549. Spanje staat daarmee 390 emigranten voor. Dat vind ik nogal wat. Een Zuid-Europees land heeft ons directe buurland ingehaald als populairste buitenlandse bestemming.

België groeit overigens zelf ook nog altijd stevig. Het aantal emigranten nam daar met 10,2 procent toe. Spanje groeit alleen veel sneller.

De ontwikkeling wordt nog duidelijker als we enkele jaren teruggaan. In 2021 emigreerden 3139 in Nederland geboren mensen naar Spanje. In 2025 waren dat er 6939. Het aantal is in vier jaar tijd dus ruim verdubbeld.

Daar staat tegenover dat ook steeds meer mensen vanuit Spanje naar Nederland terugkomen. Dat aantal steeg van 1903 in 2024 naar 2259 in 2025. Toch vertrokken er in 2025 nog altijd 4680 mensen meer naar Spanje dan er vanuit Spanje terugkeerden.

Wie de belangstelling voor Spanje volgt, zal over de richting van deze ontwikkeling waarschijnlijk niet erg verbaasd zijn. Spanje is al jaren het belangrijkste emigratieland onder de lezers van Grenzenloos en mijn handboek Succesvol emigreren naar Spanje behoort eveneens al lange tijd tot de populairste titels binnen mijn emigratiereeks.

Scandinavië groeit opvallend hard

Ook Scandinavië springt eruit. Zweden ging van 1537 emigranten in 2024 naar 1843 in 2025. Dat is een stijging van 19,9 procent en daarmee procentueel de grootste groei van de bekende Europese emigratielanden in deze vergelijking. Vergeleken met 2023 nam het aantal emigranten naar Zweden met 33,5 procent toe.

Opvallend is bovendien dat de remigratie vanuit Zweden helemaal niet groeide. Zowel in 2024 als in 2025 kwamen 484 in Nederland geboren mensen vanuit Zweden terug naar Nederland. Het vertrekoverschot richting Zweden nam daardoor toe van 1053 naar 1359 personen.

Ook Denemarken groeit hard. Daar nam de emigratie toe van 529 naar 626 personen, een stijging van 18,3 procent. Noorwegen ging van 571 naar 663 emigranten, goed voor een groei van 16,1 procent.

De absolute aantallen zijn uiteraard kleiner dan bij Spanje, België en Duitsland, maar procentueel behoort Scandinavië tot de snelste groeiers.

Italië en Frankrijk blijven doorgroeien

Italië laat eveneens een duidelijke stijging zien. Het aantal emigranten ging van 817 in 2024 naar 946 in 2025. Dat is een groei van 15,8 procent. In 2021 vertrokken nog 630 in Nederland geboren mensen naar Italië. In vier jaar tijd nam het aantal dus met ruim 50 procent toe.

Frankrijk groeit iets rustiger, maar wel gestaag. Daar ging het aantal van 1961 naar 2176, een stijging van 11 procent. Ook Griekenland groeit, van 434 naar 466 emigranten. Oostenrijk ging van 597 naar 621.

Beperkte groei voor Duitsland

Duitsland blijft met 4125 emigranten een van de grootste bestemmingen, maar de groei is met 3,5 procent duidelijk kleiner. Interessant is dat de terugkeer vanuit Duitsland tegelijkertijd afnam. In 2024 kwamen 2952 in Nederland geboren mensen vanuit Duitsland terug, in 2025 waren dat er 2784. Daardoor groeide het vertrekoverschot richting Duitsland van 1035 naar 1341 personen.

Het VK lijkt na Brexit te stabiliseren

Dan het Verenigd Koninkrijk. Dat was jarenlang een belangrijk emigratieland voor Nederlanders, maar de Brexit heeft de verhoudingen duidelijk veranderd. Vrij verkeer van personen tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk verdween en wonen en werken in Groot-Brittannië werd voor Nederlanders ingewikkelder.

Het CBS constateerde eerder al een forse terugval van de migratie tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk sinds Brexit. In 2015 vertrokken volgens die CBS-reeks nog 4277 Nederlanders naar het Verenigd Koninkrijk. In 2024 waren dat er nog 1282. (Centraal Bureau voor de Statistiek)

Portugal valt terug na het verdwijnen van het belastingvoordeel

Portugal is een van de weinige bekende emigratielanden waar de beweging duidelijk de andere kant op gaat. In 2024 emigreerden 1631 in Nederland geboren mensen naar Portugal. In 2025 waren dat er 1534. Dat is een daling van 5,9 procent. Tegelijkertijd nam het aantal mensen dat vanuit Portugal naar Nederland terugkeerde toe, van 524 naar 608.

Een mogelijke verklaring ligt voor de hand. Portugal maakte zich jarenlang bijzonder aantrekkelijk voor buitenlandse inwoners door het zogenoemde Non-Habitual Resident-regime, meestal afgekort tot NHR.

Onder dat fiscale regime konden buitenlandse inkomsten fiscaal zeer gunstig worden behandeld. Voor veel buitenlandse pensioenen gold sinds 2020 een vast Portugees belastingtarief van 10 procent. De regeling kon gedurende tien jaar worden gebruikt. Portugal schafte het NHR-regime per 1 januari 2024 af voor nieuwe gevallen. Voor mensen die al onder het regime vielen en voor sommige overgangssituaties bleef de regeling bestaan, maar voor nieuwe emigranten verdween een belangrijk deel van de fiscale aantrekkingskracht.

Portugal is daarmee overigens nog lang niet terug op het niveau van enkele jaren geleden. In 2021 vertrokken 1055 in Nederland geboren mensen naar Portugal. Het aantal van 1534 in 2025 ligt daar nog altijd ruim 45 procent boven.

En dan Hongarije

Hongarije is de andere duidelijke uitzondering. Het aantal in Nederland geboren emigranten naar Hongarije steeg eerst van 351 in 2023 naar 459 in 2024. In 2025 zakte het vervolgens terug naar 422. Dat is een afname van 8,1 procent. Tegelijkertijd steeg het aantal mensen dat vanuit Hongarije terugkeerde van 148 naar 166.

Voor Hongarije heb ik een andere mogelijke verklaring. Wie alleen de Nederlandse media volgt, krijgt al jaren een zeer negatief beeld voorgeschoteld van de politieke situatie in het land. Viktor Orbán, de verhouding met de Europese Unie, de relatie met Rusland, de rechtsstaat en de Hongaarse binnenlandse politiek komen in de Nederlandse berichtgeving vrijwel voortdurend negatief aan bod.

Of mensen daardoor daadwerkelijk besluiten om niet naar Hongarije te emigreren, kan ik uiteraard niet aantonen. Het CBS vraagt emigranten niet waarom ze voor een land kiezen of waarom ze ervan afzien. Maar ik kan mij goed voorstellen dat zulke berichtgeving invloed heeft op de beeldvorming. Zeker bij mensen die Hongarije nog nauwelijks kennen en zich in eerste instantie via Nederlandse media en internet oriënteren. Het imago van een land speelt nu eenmaal mee bij de keuze om er wel of niet te gaan wonen.

Buiten Europa valt Australië op

Ook buiten Europa nam de emigratie in 2025 behoorlijk toe. In totaal vertrokken 14.586 in Nederland geboren mensen naar een bestemming buiten Europa. In 2024 waren dat er 13.406. Dat is een stijging van 8,8 procent. Tegelijkertijd daalde het aantal in Nederland geboren mensen dat vanuit landen buiten Europa naar Nederland terugkeerde van 10.643 naar 10.391. Het vertrekoverschot buiten Europa groeide daardoor van 2763 naar 4195 personen.

Bij de traditionele emigratielanden valt vooral Australië op. In 2024 vertrokken 978 in Nederland geboren mensen naar Australië, in 2025 waren dat er 1219. Dat is een stijging van maar liefst 24,6 procent. In 2021 waren het er slechts 451, maar dat jaar is voor Australië nauwelijks bruikbaar als vergelijking. Australië voerde tijdens de coronapandemie zeer strenge grensbeperkingen, waardoor emigratie naar het land tijdelijk bijzonder moeilijk was.

Canada laat een veel rustiger ontwikkeling zien. Het aantal emigranten steeg van 490 naar 509, een groei van 3,9 procent.

De Verenigde Staten bewegen juist de andere kant op. In 2024 vertrokken 1921 in Nederland geboren mensen naar de VS. In 2025 waren dat er 1711, een daling van 10,9 procent.

Ook Nieuw-Zeeland verloor terrein. Daar ging het aantal van 345 naar 312, een daling van 9,6 procent.

Caribisch gebied erg in trek

Heel anders is het beeld bij de Nederlandse Cariben. Het CBS rekent Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland, dus Bonaire, Sint Eustatius en Saba, samen tot de Nederlandse Cariben.

In 2025 vertrokken in totaal 3023 in Nederland geboren mensen naar deze eilanden. Een jaar eerder waren dat er 2698. Dat betekent een groei van 12 procent. Vooral Curaçao springt eruit. In 2024 emigreerden 1386 in Nederland geboren mensen naar Curaçao. In 2025 waren dat er 1567, een stijging van 13,1 procent. Ook Aruba groeide, van 468 naar 515 emigranten. Caribisch Nederland ging van 712 naar 779 en Sint Maarten van 132 naar 162. Die laatste stijging is met 22,7 procent procentueel behoorlijk groot, al gaat het natuurlijk om een veel kleiner aantal mensen.

Thailand groeit nog harder

Een land dat meestal niet direct in hetzelfde rijtje met Spanje, Frankrijk of Australië wordt genoemd, maar dat inmiddels wel opvalt in de cijfers, is Thailand. In 2024 vertrokken 456 in Nederland geboren mensen naar Thailand. In 2025 waren dat er 583. Dat betekent een stijging van 27,9 procent.

In 2021 waren het er nog maar 235. In vier jaar tijd is het aantal dus ruimschoots verdubbeld. Thailand behoort daarmee procentueel tot de grootste groeiers in de hele tabel.

Meer Nederlanders naar de Emiraten

Ook de Verenigde Arabische Emiraten laten een opmerkelijke groei zien. In 2021 vertrokken nog 365 in Nederland geboren mensen naar de Emiraten. In 2023 waren dat er al 789, in 2024 928 en in 2025 1081. Alleen al tussen 2024 en 2025 nam het aantal met 16,5 procent toe. Sinds 2021 is het bijna verdrievoudigd.

Bij dit cijfer moeten we bovendien bedenken dat we naar 2025 kijken. Ik verwacht dat de cijfers over 2026, die het CBS volgend jaar aan deze landenreeks toevoegt, een heel ander beeld zouden kunnen geven. De oorlog in het Midden-Oosten en met name het conflict rond Iran hebben de Golfregio in 2026 direct geraakt.

Boek van de maand

Leven als Pearl in Zweden

Je kent Pearl Brunings van *Winter vol Liefde*, waarin ze haar hart verloor aan Robin én aan Zweden. In *Leven als Pearl in Zweden* ontdek je hoe haar verhaal verdergaat wanneer de camera's zijn verdwenen. Een warm en persoonlijk kijkje in een leven vol liefde, kunst en lekker eten.

Schuif aan in hun Zweedse thuis. Drink in gedachten een kop koffie met uitzicht op het meer, neem een kijkje in Pearls atelier en ontdek wat er bij haar op tafel komt. Openhartig vertelt ze over haar liefde voor Robin, haar verbondenheid met Zweden en het geluk dat ze vindt in alledaagse momenten. De bossen, het water en de wisselende seizoenen geven kleur aan haar leven én haar schilderijen. Tussen de verhalen door ontdek je haar kunst en de inspiratie erachter. Je proeft de sfeer van Scandinavië en krijgt vanzelf zin om ook in je eigen omgeving beter te kijken naar al het moois.

En dan zijn er natuurlijk de recepten! Pearl kookt op gevoel en brengt smaken uit verschillende culturen samen. Met een persoonlijke draai, ruimte voor gemak en vooral veel plezier.

Een boek om in weg te dromen, uit te koken en steeds opnieuw bij te pakken. Voor iedereen die nieuwsgierig is naar Pearl, houdt van Zweden of wil genieten van verhalen, kunst en heerlijke gerechten. Maar liefst 192 pagina's dik!

Maak het jezelf gemakkelijk en laat Pearl je meenemen. Naar haar huis, haar keuken, haar atelier – en het leven dat ze samen met Robin opbouwt.

Haal een stukje Zweden in huis. Ook heel erg leuk als origineel cadeau voor de feestdagen! Het boek is te bestellen voor slechts €19,95

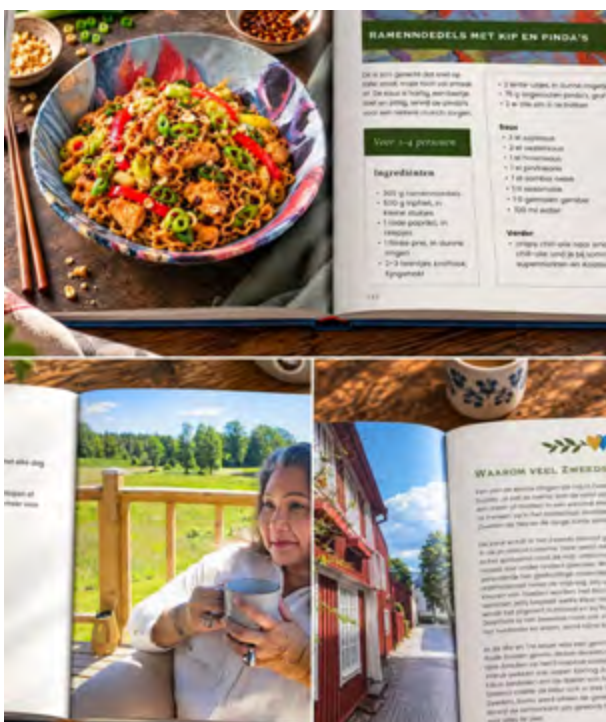
Bestel je voor 1 november via [Grenzenloos.nl](https://grenzenloos.nl), dan krijg je een door Pearl gesigndeerd exemplaar met een (korte) tekst die je zelf kan opgeven!

Leven als Pearl in Zweden

ISBN 9789461853868

Auteur Pearl Brunings

Prijs: €19,95

Emigreren met vrienden of familie. Is dat wel een goed idee?

Door Eric Jan van Dorp

Emigreren is voor veel mensen een behoorlijk grote stap. Je laat een vertrouwde omgeving achter, je moet in een ander land opnieuw je weg vinden en je weet vooraf nooit helemaal hoe het gaat uitpakken. Hoe fijn zou het dan zijn als je dat samen kunt doen met mensen die je goed kent? Met een bevriend stel bijvoorbeeld. Met je broer of zus en hun gezin. Of met je ouders, die ook wel iets voelen voor een leven over de grens.

Ik kan me heel goed voorstellen dat dat aantrekkelijk klinkt. Je begint ergens opnieuw, maar je neemt toch een stukje van je vertrouwde leven mee. Je staat er niet alleen voor. Als er iets tegenzit, zijn er mensen in de buurt bij wie je terecht kunt. En als er iets te vieren valt, hoeft je het niet te houden bij een videogesprek met Nederland. Dan schuif je gewoon bij elkaar aan tafel. Dat klinkt toch erg aantrekkelijk. Waarom zou je het dus niet doen?

Samen emigreren kan dan ook heel goed uitpakken. Maar het is wel belangrijk om vooraf te bedenken wat dat 'samen' precies betekent. Want gezellig met elkaar omgaan in Nederland is iets anders dan samen een nieuw bestaan opbouwen in een ander land. Zeker als je ook nog samen gaat wonen, een pand koopt of een bedrijf begint.

Een vertrouwd gezicht in een nieuwe omgeving

Laat ik beginnen met de voordelen. Want die zijn er natuurlijk. Alleen al tijdens de voorbereiding kun je veel aan elkaar hebben. De een zoekt graag uit hoe dingen geregeld moeten worden, de ander is beter in de taal en een derde heeft plezier in het bekijken van huizen. Je kunt informatie delen, samen op onderzoek uitgaan en elkaar helpen bij beslissingen waar je in je eentje misschien langer over zou twijfelen.

Ook na de verhuizing kan het prettig zijn om iemand dichtbij te hebben die begrijpt wat je doormaakt. Iemand die ook nog moet wennen aan de omgeving, die net als jij soms naar woorden zoekt en die snapt waarom iets eenvoudig ineens een hele onderneming kan zijn. Je hoeft niet steeds uit te leggen waarom je moe bent van een dag waarop je voor je gevoel nauwelijks iets hebt gedaan.

Voor kinderen kan het eveneens fijn zijn als er vertrouwde mensen meegaan. Een neefje of nichtje in de buurt, opa en oma een deur verder of de kinderen van vrienden met wie ze al jaren optrekken. Er verandert al zoveel: een ander huis, een andere school, misschien een andere taal. Dan kan het helpen als niet alles en iedereen nieuw is. Ook voor ouders kan dat een geruststellende gedachte zijn. En laten we eerlijk zijn: samen plannen maken is gewoon leuk. Je bekijkt huizen en ziet het al voor je. Een grote tuin, ruimte voor de kinderen, een lange tafel waar iedereen aan kan zitten. Misschien een paar gastenkamers erbij. De een houdt van koken, de ander kan goed klussen. Dat zou toch prachtig kunnen worden?

Dat kan het ook. Alleen zou ik op dat moment wel even verder kijken dan die lange tafel.

Hoe goed kennen jullie elkaar eigenlijk?

Want hoe goed kennen jullie elkaar eigenlijk? Misschien zijn jullie al twintig jaar bevriend. Misschien kennen jij en je zus elkaar je hele leven. Maar weet je ook hoe de ander reageert als het geld krap wordt, als een verbouwing uitloopt of als er wekenlang nauwelijks tijd is om uit te rusten? En weet de ander dat van jou?

Als je in Nederland een weekend bij elkaar op bezoek gaat, ga je daarna weer naar je eigen huis. Je hebt je eigen werk, je eigen gewoontes en je eigen sociale leven. Een irritatie verdwijnt vaak vanzelf als je elkaar een tijdje niet ziet. Bij een gezamenlijke emigratie kan dat heel anders zijn. Zeker in het begin trek je waarschijnlijk veel met elkaar op. Je gaat samen dingen regelen, samen de omgeving ontdekken en samen problemen oplossen.

Woon je ook nog vlak naast elkaar, of zelfs in hetzelfde pand, dan wordt die omgang behoorlijk intensief. Zo'n groot huis met twee woningen klinkt misschien ideaal. Allebei een eigen voordeur en toch bij elkaar in de buurt. Maar mag iedereen zomaar binnenlopen? Verwacht je dat je iedere avond samen eet? Is het vanzelfsprekend dat opa en oma op de kinderen passen? En wat als zij juist zijn geëmigreerd om meer tijd voor zichzelf te hebben?

Het zijn van die dingen waarvan je vooraf misschien denkt: daar komen we wel uit. En waarschijnlijk geldt dat ook voor een heleboel dingen. Maar verwachtingen die je niet uitspreekt, kunnen ongemerkt behoorlijk uiteenlopen. Jij denkt dat jullie samen een leven gaan opbouwen. De ander denkt dat jullie ieder een eigen leven gaan opbouwen, toevallig op dezelfde plek. Dat verschil merk je pas echt als jullie er wonen.

Niet iedereen voelt zich even snel thuis

Daar komt bij dat niet iedereen op dezelfde manier went aan een ander land. De een voelt zich na een paar maanden helemaal thuis. Die maakt contact met de burens, krijgt plezier in de taal en wil voorlopig nergens anders meer wonen. De ander mist Nederland steeds meer. Die vindt de dagelijkse dingen ingewikkeld, mist vrienden en vraagt zich af of de verhuizing wel zo'n goed idee was.

Dat kan ook gebeuren als jullie vooraf precies hetzelfde enthousiasme hadden. Je kunt samen dezelfde huizen bekijken, dezelfde plannen maken en dezelfde verhuiscwagen vullen. Daarmee is nog niet gezegd dat je de emigratie ook hetzelfde gaat beleven. Zelfs binnen één stel kunnen de ervaringen behoorlijk verschillen. Als je met vier volwassenen vertrekt, heb je dus ook met vier mensen te maken die ieder op hun eigen manier moeten wennen.

Stel dat jullie vrienden na een jaar zeggen dat ze terug willen naar Nederland. Wat doet dat dan met jou? Kun je zeggen: jammer, maar we begrijpen het? Of voelt het alsof ze jullie in de steek laten? Jullie waren hier toch samen aan begonnen? Misschien had je deze stap zonder hen helemaal niet gezet. Misschien heb je juist voor dit dorp of dit huis gekozen omdat zij daar zo enthousiast over waren.

Zou je ook zonder de anderen emigreren?

Ik denk dat daar een belangrijke vraag zit die je jezelf vóór vertrek moet stellen: zou ik deze emigratie ook willen als de anderen uiteindelijk niet mee gaan? Of als ze na een halfjaar weer vertrekken?

Als het antwoord nee is, hoeft dat niet meteen te betekenen dat je het hele plan moet afblazen. Maar het vertelt je wel iets over hoe afhankelijk jouw keuze is van de aanwezigheid van anderen. Je emigreert dan mede omdat zij meegaan. Dat mag, alleen is het goed om dat van jezelf te weten. En om te bedenken wat je gaat doen als die situatie verandert.

Want als het ene stel teruggaat, is de emigratie van het andere stel daarmee natuurlijk niet automatisch mislukt. Misschien hebben jullie het nog steeds prima naar je zin. Misschien willen de kinderen helemaal niet meer weg. Toch kan het vertrek van de anderen het plezier behoorlijk beïnvloeden. De gezamenlijke etentjes verdwijnen. Een deel van de plannen valt weg. En ineens zit je in een huis dat je voor deze manier van samenleven hebt uitgezocht.

Dan helpt het niet als daar ook nog verwijten bij komen. 'We hebben dit toch voor jullie gedaan?' Of:

'Jullie wisten toch waar je aan begon?' Niemand kan vooraf precies weten hoe een emigratie gaat voelen. Je kunt je goed voorbereiden, maar je kunt niet beloven dat je ergens gelukkig wordt. Het lijkt me belangrijk dat je elkaar die ruimte geeft, ook als de uitkomst voor jou teleurstellend is.

Samen wonen én samen ondernemen

Dat wordt ingewikkelder als jullie ook zakelijk aan elkaar verbonden zijn. Samen een hotelletje runnen, een B&B beginnen of een ander bedrijf opzetten kan een prachtig plan zijn. Je kunt het werk verdelen en gebruikmaken van elkaars kwaliteiten. Maar dan ben je behalve familie of vrienden ook zakenpartners. En als je op dezelfde plek woont, neem je een meningsverschil over het werk gemakkelijker mee naar de keukentafel.

Misschien vindt de een dat er meer gewerkt moet worden, terwijl de ander juist meer vrije tijd verwachtte na de emigratie. Misschien wil iemand opnieuw investeren en vindt de ander dat er nu eindelijk geld verdiend moet worden. Of de taakverdeling blijkt in de praktijk minder eerlijk te voelen dan op papier. Wie staat er iedere ochtend vroeg op voor het ontbijt van de gasten? Wie doet de administratie? En wie is er vrij als er onverwacht iemand moet inspringen?

Bespreek dat voordat jullie beginnen. Wat verwacht iedereen van het bedrijf? Hoeveel tijd wil je erin steken? Wat heb je nodig om prettig te kunnen leven? En wat gebeurt er als iemand ziek wordt, minder wil werken of helemaal wil stoppen? Dat zijn misschien niet de leukste gesprekken tijdens het dromen over een nieuw bestaan, maar ze horen er wel bij.

Wat als iemand eruit wil stappen?

Hetzelfde geldt voor geld dat jullie samen in een huis of bedrijf steken. Stel dat één stel terug wil en het ingelegde geld nodig heeft om in Nederland opnieuw te beginnen. Kan het andere stel dan verder? Is er geld om het vertrekkende stel uit te kopen? Wat als dat geld er niet is? Moet het pand dan worden verkocht, ook als de achterblijvers dat helemaal niet willen?

Ik zou zulke vragen niet laten liggen totdat ze actueel worden. Dan zitten er waarschijnlijk al teleurstelling, zorgen en misschien boosheid bij. Vooraf kun je rustiger bespreken wat iedereen redelijk vindt. Maak daarbij afspraken die ook uitvoerbaar zijn. 'Dan kopen wij jullie wel uit' klinkt geruststellend, maar heeft weinig waarde als niemand heeft bedacht waarvan dat betaald moet worden.

Schrijf op wat jullie afspreken en laat afspraken over gezamenlijk bezit en een bedrijf goed uitwerken met passende deskundige hulp. Alleen al het gesprek daarover kan nuttig zijn. Je ontdekt misschien dat jullie onder dezelfde afspraak iets heel anders verstaan. Dat kun je beter merken terwijl je nog plannen maakt dan op het moment dat iemand zijn vertrek aankondigt.

Geef elkaar de ruimte

Zorg na de verhuizing bovendien dat je ieder een eigen leven opbouwt. Eigen contacten, eigen bezigheden en de mogelijkheid om iets zonder de anderen te doen. Als je voortdurend alles samen onderneemt, wordt het ook lastiger om eens te zeggen

dat je ergens geen zin in hebt. Terwijl het heel normaal is dat je broer graag iedere zondag samen eet en jij soms liever met je eigen gezin op pad gaat.

Blijf ook vragen hoe het echt gaat. Niet alleen met het huis, de verbouwing of de boekingen, maar met iedereen persoonlijk. Kan iemand zeggen dat hij twijfelt, zonder dat de anderen dat meteen als kritiek op het hele plan beschouwen? Hoe eerder er ruimte is voor zo'n gesprek, hoe kleiner de kans dat iemand maandenlang zijn mond houdt en uiteindelijk ineens zegt: ik trek dit niet meer, ik wil weg.

Ik wil hiermee zeker niet zeggen dat je beter niet met vrienden of familie kunt emigreren. Het kan je veel steun, gezelligheid en mooie gezamenlijke ervaringen opleveren. Maar zorg dat iedereen bewust kiest voor zowel het land als de manier waarop jullie daar samen gaan leven. Geef elkaar ruimte en bespreek vooraf wat er gebeurt als iemand een andere weg wil inslaan. Dan hoeft teruggaan naar Nederland geen einde te betekenen aan een vriendschap of een goede familieband. En kunnen degenen die blijven ook met plezier verder met hun emigratie.

Recept van de maand uit Slovenië

Jota (Sloveense maaltijdsoep met zuurkool, bonen en gerookt spek)

Wanneer de dagen korter worden en de temperatuur daalt, past een dampende pan jota uitstekend op tafel. Deze stevige maaltijdsoep uit het westen van Slovenië wordt gemaakt met zuurkool, bonen, aardappelen en vaak gerookt varkensvlees. De combinatie klinkt voor Nederlandse oren misschien vertrouwd, maar het resultaat is anders dan onze zuurkoolstampot. Jota eet je met een lepel, uit een diep bord, met een stuk brood erbij.

Het gerecht hoort bij een keuken waarin eenvoudige ingrediënten samen een complete maaltijd vormen. Bonen geven de soep stevigheid, aardappelen zorgen voor binding en zuurkool brengt een frisse, zure smaak. Het gerookte vlees voegt daar een hartig accent aan toe. Knoflook, laurier en zwarte peper maken het geheel af, zonder dat je een keukenkast vol kruiden nodig hebt.

Voorals in de Karststreek en de Vipava-vallei kom je verschillende uitvoeringen van jota tegen. Sommige worden met zuurkool gemaakt, andere met gefermenteerde knollen. In de Karst horen aardappelen erbij, terwijl de Istrische variant juist zonder aardappelen wordt bereid. De regionale verschillen laten zien hoe een bekend gerecht zich aanpast aan plaatselijke gewoonten en beschikbare producten (Sloveens toeristenbureau, Taste Slovenia).

Ook het vlees verschilt per recept. De ene kok gebruikt gerookt spek, de andere kiest voor gerookt varkensvlees of

worst. Voor deze versie gebruiken we spek en voorgekookte bonen. Daarmee blijft de bereiding overzichtelijk en hoef je de avond tevoren geen gedroogde bonen te weken.

Jota hoort behoorlijk dik te zijn, ergens tussen soep en een stoofgerecht in. Door een deel van de aardappelen en bonen fijn te drukken, krijgt het kookvocht vanzelf meer binding. Zet de pan gerust wat eerder op het vuur, zodat de smaken rustig kunnen samenkomen. Met brood erbij heb je een stevige maaltijd die goed past bij een regenachtige herfst dag.

Ingrediënten (voor 4 personen)

- 500 g naturel zuurkool
- 500 g kruimige aardappelen
- 500 g voorgekookte bruine bonen, uitgelekt
- 250 g gerookte spekblokjes
- 1 grote ui, fijngesnipperd
- 3 teentjes knoflook, fijnggehakt
- 2 laurierbladeren
- 1 liter water of zoutarme groentebouillon
- 1 el zonnebloemolie, indien nodig
- zwarte peper
- zout naar smaak
- stevig boerenbrood voor erbij

Bereiding

1. Proef een klein beetje van de zuurkool. Vind je die erg zuur, spoel hem dan kort onder koud water en laat hem uitlekken. Spoel niet langer dan nodig, want het frisse zuur

geeft jota juist zijn karakter. Trek de zuurkool met een vork wat los en snijd eventuele lange slierten iets korter.

2. Doe de zuurkool met de laurierbladeren en ongeveer 500 ml water of bouillon in een ruime soeppan. Breng aan de kook en laat met het deksel op de pan ongeveer dertig minuten zachtjes koken. Controleer tussendoor of er voldoende vocht overblijft.
3. Schil ondertussen de aardappelen en snijd ze in kleine blokjes. Kook ze in een aparte pan met water in ongeveer vijftien minuten gaar. Door ze afzonderlijk te koken, voorkom je dat het zuur van de zuurkool het gaar worden vertraagt. Giet ze af, maar vang het kookwater op.
4. Bak de spekblokjes in een koekenpan op matig vuur, zodat het vet rustig vrijkomt en het spek licht kleurt. Voeg zo nodig een beetje olie toe. Doe de ui erbij en

bak die ongeveer acht minuten mee tot hij zacht is. Voeg vervolgens de knoflook toe en laat die nog een minuut meebakken.

5. Schep het spek, de ui en de knoflook bij de zuurkool. Voeg de uitgelekte bonen, de gare aardappelen en de rest van het water of de bouillon toe. Roer voorzichtig door en laat alles nog vijftien minuten zachtjes koken. Voeg wat achtergehouden aardappelkookwater toe wanneer de soep te dik wordt.
6. Druk met een houten lepel een deel van de aardappelen en bonen tegen de wand van de pan fijn. Zo krijgt de jota een mooie, stevige binding. Proef en voeg zwarte peper en eventueel wat zout toe. Wees voorzichtig met zout, want het spek en de zuurkool geven al veel smaak. Verwijder de laurierbladeren en serveer de soep in diepe borden, met het boerenbrood erbij.

Emigreren? Bereid je goed voor!

Kijk op [Grenzenloos.nl](https://www.grenzenloos.nl)

Colofon

Grenzenloos Emigratie Magazine is een digitale uitgave van Uitgeverij Grenzenloos
(een imprint van VanDorp Uitgevers) en verschijnt 10 x per jaar.

© 2026 - Uitgeverij Grenzenloos

info@grenzenloos.nl